

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

ERASMUS+ DEE

**Разнообразие, равенство и приобщаване в
предучилищното образование**

**Diversity, Equality and Inclusion in pre- primary
Education and care: a gender perspective (DEE)**

2017-1-IT02-KA201-036723

**Наръчник за учители и възпитатели, работещи
в предучилищното образование**

deepproject@provincia.tn.it
<https://deeplus.wixsite.com/deep>

ERASMUS+ DEE

Разнообразие, равенство и приобщаване в предучилищното образование

2017-1-IT02-KA201-036723

KA2 - Сътрудничество за иновации и обмен на добри практики

KA201 - Стратегически партньорства за училищното образование

Този документ е разработен, за да обобщи и направи достъпни дейностите по проект Erasmus+ DEE. Материалът е редактиран от Асоциация „Спасете детето в Щирия“ въз основа на резултатите получени от партньорите при изпълнение на дейности в IO1, IO2 и IO3.

Докладът включва:

- ✓ Наръчник за курс на обучение - IO1
- ✓ Транснационален доклад за IO2: информационни материали за родители
- ✓ Инструментариум за дейности за работа с родители - IO2
- ✓ Препоръки и най-добри практики - IO3

Проект DEE се изпълнява с финансовата подкрепа на Европейската комисия. Този документ отразява възгледите на автора. Националната агенция и Комисията не могат да бъдат отговорни за каквото и да било използване на съдържащата се в тях информация.

- Март 2020 -

За проект DEE

Проект DEE стартира на 1 ноември 2017 г. и е с продължителност 30 месеца. Той е реализиран в партньорство от организации от три европейски държави (Австрия, България, Италия).

Целта на проект DEE е да насърчи многообразието и равенството на половете, фокусирайки се върху предучилищното и началното училищно образование с активното включване на учители и родители.

Резултатите

1 – Курс за обучение на учители от предучилищна и начална училищна степен

Разработване на курс за обучение на преподаватели в предучилища и начална училищна степен и инструментариум, който да се използва в ежедневната дейност на педагозите.

2 – Информационни материали за родители

Разработване на комуникационни материали за родителите за повишаване на осведомеността и информираността за стереотипите, както и за ползите от многообразието и равенството между половете.

3 - Препоръки и най-добри практики

Разработване на препоръки и насоки за педагогическите специалисти в системата на предучилищното образование и за експерти, вземащи решения на национално и международно ниво.

Partners

PROVINCIA AUTONOMA DI TRENTO

Piazza Dante 15
IT - 38122 Trento
deepproject@provincia.tn.it
www.pariopportunita.provincia.tn.it

Автономна провинция Тренто (координатор)

UNIVERSITÀ DEGLI STUDI
DI TRENTO
DIPARTIMENTO DI SOCIOLOGIA E RICERCA SOCIALE
Centro Studi Interdisciplinari di Genere (CSG)

Via Calepina 14
IT - 38122 Trento
barbara.poggio@unitn.it
www.unitn.it

Университет в Тренто

Merangasse 12
A - 8010 Graz
office@rettet-das-kind-stmk.at
www.rettet-das-kind-stmk.at

Асоциация „Спасете детето в Щирия“

Ул. „Иван Миланов“ 5,
1505 София, България
office@arci-ngo.org
www.arci-ngo.org

Сдружение „Алианс за регионални и
граждански инициативи“

Dietrichsteinplatz 15/8
A - 8010 Graz
scambore@genderforschung.at
www.vmg-steiermark.at

Институт за изследване на мъжествеността и
изследванията на пола

СЪДЪРЖАНИЕ

За проект DEE	3
Резултатите.....	3
Partners	4
1. Увод: Проектът и Наръчника за педагогически специалисти	6
2. Обучение на преподаватели за многообразие, равенство и осведоменост по въпросите за пола.....	8
2.1. Модел за обучителен курс за преподаватели	9
2.2. Научени уроци от проект DEE.....	12
3. Практически изследвания: Работа с преподаватели за наблюдение и анализ на работата в учебните заведения.....	13
3.1. Подход при създаване на съдържанието.....	13
3.2. Резултати от самонаблюдения в учебните заведения	14
4. Работа с деца по темите за многообразие, равенство и приобщаване.....	20
4.1. Дейности на учителите за работа с деца	20
1) Драма / театрална постановка „Глупавият Августин”	21
2) Създаване на родословно дърво/обсъждане	22
3) Книжка с картини: “Моето семейство”	23
4) Професиите на моите родители	24
5) Ако искам, значи мога!.....	25
6) Да играем заедно!	25
7) Граматика на емоциите	26
4.2. Научени уроци от проект DEE.....	26
5. Работа с родители по темите за многообразие, равенство и приобщаване	27
5.1. Методи за ангажиране и работа с родителите	28
1) Учебна сесия: Равенство и образование	28
3) Социален барометър: Образование за пола в ранното детство	29
4) Споделяне на играчките: Как обичах да играя, когато бях дете	32
7) Анализиране на картинки: Семейни стереотипи.....	33
5.2. Научени уроци от проект DEE.....	35
6. Работа по политики за многообразие, равенство и приобщаване.....	36
7. Библиография & Ресурси	39
7.1. Препоръчителна литература и ресурси.....	39
7.2. Проектните партньори.....	41
Автономна провинция Тренто (Р.А.Т).....	41
Център за интердисциплинарни изследвания на пола към Университета в Тренто	42

Асоциация „Спасете детето в Щирия“	43
Сдружение „Алианс за регионални и граждански инициативи“	43
Институт за изследване на мъжествеността и изследванията на пола	44
8. Приложение	45
8.1. Лист за наблюдение: Контакт с родители	45
8.2. Контролен списък по тема „Равнопоставеност на половете и разнообразието“ в нашето учебно заведение	46
Информация за използването на чувствителни данни по ЗЗДЛ	47
1) Книги и писмен материал	48
2) Карта за наблюдение - Използване на стаята (пространството за забавления) и игри	49
3) Използване на стаята (пространството) - деца правят снимки	50
4) Грижи и помощ от персонала към децата - Обличане и събличане на децата при излизане навън)	50
5) Облекло	51
6) Семейства	52
7) Работа с родителите	52
8) Сексуално и полово разнообразие	53
9) Персонал	53
8.3. Теми от обучителния курс: Описание на съдържанието	54
1) Идентичност и многообразие	54
2) Ролите на половете в детството	55
3) Равенство. Подходи.	56
4) Семейни роли и медии	57
5) Семейни роли и грижи в нов контекст	58
6) Превенция на насилието основано на пола	59
7) Метод 3 – R	60
8) Работа с книги с илюстрации	62
9) Ролята на рефлексията като образователен подход	63
8.4. Допълнителни методи за работа с родителите	64
1) Театрална постановка: Драматизация с деца и родители и настойници	64
2) Предаване на топката: Нека посочим разликите	65
3) Създаване на „лични карти“: Игра за идентичности и неравенства	67
4) Празник за Деня на бащата	69
5) Фото изложба: Да помислим за средата в детските заведения	70

Настоящият наръчник е обобщение на получените от практиката резултати от трите интелектуални продукта на европейския проект DEE – „Разнообразие, равенство и приобщаване в предучилищното образование“.

Целевата група за това ръководство са специалисти, работещи с деца, както и местни и национални власти, занимаващи се с предучилищно образование и грижи.

Проектът се изпълнява от Автономна провинция Тренто (Италия) в партньорство с Университета в Тренто (Италия), Института за изследвания на мъжествеността и изследвания на пола (Австрия), Асоциация „Спасете детето в Щирия“ (Австрия) и Сдружение „Алианс за регионални и граждански инициативи“ (България) с финансовата подкрепа на Програма Erasmus + / KA2 „Стратегическите партньорства за училищно образование“.

Основната цел на 30 – месечния проект DEE беше да насърчи многообразието, равенството между половете и приобщаването, като се започне от предучилищното образование и се обърне внимание върху работата на педагозите и взаимодействието им с родителите. Това се постигна чрез фокусиране върху три области: Разработване на програма и провеждане на обучение на учители/възпитатели от предучилищна и начална училищна степен (IO1), разработване и тестване на материали за работа с родители (IO2), както и анализ на съществуващи политики и разработване на препоръки за вземащи решения (IO3). Това ръководство включва информация, която е представена подробно в получените доклади и други резултати от трите работни области на DEE. За по-задълбочено обсъждане на методите и подходите, използвани от отговорните партньори във всяка област на проекта, моля, вижте отделните интелектуални резултати, до които можете да получите достъп чрез уебсайта на проекта¹:

- ✓ Наръчник за курс на обучение - IO1
- ✓ Транснационален доклад за IO2: информационни материали за родители
- ✓ Инструментариум за дейности за работа с родители - IO2
- ✓ Препоръки и най-добри практики - IO3

Учебните заведения за предучилищно образование са места, в които деца и възпитатели с различен произход се събират, взаимодействат и се учат един от друг. Населението на Австрия, България и Италия се състои от хора, които говорят различни езици, които имат различни икономически позиции, образователен статус, увреждания и различен религиозен произход и които живеят в много различни семейства с разнообразни взаимоотношения вътре в тях. Учебните заведения трябва да вземат предвид това разнообразие и да се стремят да накарат всяко дете да почувства, че е ценна част от живота в детската градина/началното училище.

Проектът DEE има за цел да подпомогне професионалистите в създаването на благоприятна среда за децата, в която те могат да видят различните им светове, представени като многобройните възможни законни начини на живот.

¹ <https://deeplus.wixsite.com/deep/dee-output>

Термините „разнообразие“ и „пол“ са основни за разбирането на усилията и целите на проекта. Признаването на многообразието в образователната среда означава разбиране, че всяко дете носи уникални преживявания, силни страни и идеи в учебното заведение. Разнообразието може да се възприеме като изследване и приобщаване на различията, за да се обогати ученето, като предпоставка за откритост и за активно и критично справяне с предразсъдъците. Когато думата пол се използва в следващия текст, тя се отнася до социална конструкция, която се формира исторически и се променя постоянно.

Деца учат от най-ранна възраст какво означава да бъдеш „момче“ или „момиче“ (чрез семействата и връстниците си, литература и т.н.) и как да действат (предвид спецификите на пола). Дейностите по проект DEE са насочени към преодоляване на предразсъдъците и стереотипната среда за учене и развитие на децата.

Какво ще намерите в този ръчник и защо трябва да го прочетете? Ръчникът започва с маркиране на контекст на усилията за постигане на многообразие, равенство и приобщаване в образователните системи в Италия, България и Австрия и обсъжда предизвикателствата, както и най-добрите практики с оглед резултатите от проучване, проведено в рамките на проекта. Следващият раздел е посветен на работата с преподаватели в среда с предразсъдъци. Той представя курс за обучение, насочен към учители/възпитатели, както и уроци, селектирани от тестване на този курс на обучение по време на проекта. В следващата глава са представени дейности за преподаватели за работа с деца и са описани изводи на база опитът от тези дейности по време на проекта. Работата с родители е в центъра на вниманието на следващия раздел, предлагайки и обсъждайки методи за общуване и комуникацията на възпитателите с родители и настойници. Ръчникът завършва с представяне на препоръки за вземащи решения, разработени по време на проекта (въз основа на анализ на налично законодателство и проучване в трите страни-партньори) и разнообразни полезни допълнителни материали и ресурси за заинтересованите лица за задълбочаване на знанията относно преодоляване на предразсъдъци и стереотипи в образователната система от най-ранна възраст.

2. Обучение на преподаватели за многообразие, равенство и осведоменост по въпросите за пола

Тази глава представя модел на курс за обучение на преподаватели, който е разработен и тестван в Австрия, България и Италия. Също така се споделят някои мнения от фазата на тестване. Моделът може да бъде използван и адаптиран в зависимост от образователния контекст и според индивидуални нужди на ползвателите. За целта, моля, вижте указанията за групова работа, за да определите нуждите от прилагане на курса за обучение. Те могат да бъдат намерени в приложение 2 към секция Резултати на уебсайта DEE².

² <https://deeplus.wixsite.com/deep/dee-output>

Моделът на курса, представен по-долу, е разработен чрез провеждане на анализ и обмен на най-добри практики в обучението по равенство на половете и многообразието в ранна детска възраст, провеждане на фокус групи със съответните заинтересовани страни в областта на предучилищното образование, съвместна работа между партньорите за определяне на набор от общи насоки за разработване на пилотни обучения, както и организиране и оценка на курса във всяка страна партньор (с общо 125 участници). За подробния метод за разработване на представения по-долу модел, моля, вижте съответния резултат на сайта на проект DEE³.

2.1. Модел за обучителен курс за преподаватели

Този раздел съдържа модела на обучителния курс, разработен, проведен и оценен по време на изпълнение на проект DEE. В Австрия участниците в тестването на пилотния курс за обучение бяха 40 възпитатели от детски градини и ясли в селски и градски райони. Курсът се проведе в две групи. Всяко обучение е с продължителност 21 часа (14 часа присъствени, 7 часа практическа работа). Между учебните занятия участниците бяха помолени да направят анализ в учебното заведение по отношение на пол и многообразие и след получаване на обратна връзка от тях, курсът за обучение беше използван за съвместно разработване на мерки за работа за преодоляване на предразсъдъците. Другите страни партньори работеха по подобен начин: В България участниците в пробния курс на обучение бяха 40 възпитатели от детски градини. Имаше две групи, като всяка премина обучение с продължителност 16 часа. С акцент върху медиите и предотвратяване на насилие, основано на пола, курсът на обучение акцентира върху овластяването на момичетата. Италианският курс за обучение включваше преподаватели (43 участници) от детски ясли и детски градини, които бяха разделени на две групи и всяка от тях също премина през 16 часово обучение. Фокусът беше поставен върху инструмента за работа с картинки/илюстрации.

По-нататък е представен преглед на целевата група, образователните цели и теми, както и на методиката на обучителния курс, след което е очертана структура от четири тематични модула с отделни звена.

ЦЕЛЕВИ ГРУПИ И ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ

Разработеният и тестван курс за обучение е насочен към преподаватели (и други експерти в областта на образованието), които работят с деца с възрастови групи от 0 - 6 или от 3 - 6 години. Общият брой на участниците, за които може да се използва този модел, зависи от необходимостта и очакванията на всяка институция, но е препоръчително да не надвишавате 20 лица в група.

Обхватът на общите часове за тренировъчния курс е от 16 до 20.

³ <https://deeplus.wixsite.com/deep/dee-output>

ОБРАЗОВАТЕЛНИ ЦЕЛИ НА КУРСА

Образователните цели зависят от основните нужди на всеки образователен контекст, за да се предостави на всеки преподавател набор от умения, знания. Под термина УМЕНИЯ имаме предвид способностите за изпълнение на технически задачи и дефиниране на специфични способности, които формират нагласи. Уменията могат да бъдат когнитивни (включващи използване на логическо, интуитивно и креативно мислене) и практични (включващи ръчна сръчност с използване на методи, материали, инструменти) (виж ЕКР, Европейска квалификационна рамка⁴). Под термина КОМПЕТЕНТНОСТ имаме предвид когнитивни и релационни способности, които са спойката, обединяваща умения и знания. Способността на обучаемия да прилага знания и умения самостоятелно и с отговорност (ЕКР). Под термина ЗНАНИЕ разбираме съвкупността от компоненти на информация (теоретична и фактическа), разбиране и учене. Този списък има за цел да определи минимално (1) и максимално (7) ниво на целите. От минимална стъпка (1) за придобиване на основни знания до максимална стъпка (7), която би позволила да се предадат знания.

Списък с образователни цели:

- Да се научат понятията и терминологията (знания);
- Да се повиши информираността за функционирането на категориите, свързани с пола и пресечните точки (умения);
- Да се анализира как тези механизми влияят в учебните заведения (Умения);
- Да се развие осъзнаването на ролята на учителите за преодоляване на стереотипите и предразсъдъците (умения);
- Повишаване на капацитета за работа по темите за равенство и многообразие (компетентност);
- Повишаване информираността и знанията на родителите по отношение равенството на половете и многообразието (компетентност);
- Учителите да могат да намират, използват и избират материали/инструменти, свързани с представяне на равенството на половете и многообразието по подходящ за децата начин (компетентност)

МЕТОДОЛОГИЯ НА ОБУЧИТЕЛНИЯ КУРС

Предложената методология не се ограничава само до набор от техники, а включва по-скоро споделени методологични нагласи, чрез които всеки партньор може да избира свои собствени техники и инструменти за работа.

⁴ https://ec.europa.eu/ploteus/sites/eac-eqf/files/broch_bg.pdf

Списък на методологичните нагласи:

- Рефлексивност;
- Основни теоретични практики;
- Достъпност;
- Осмисляне;
- Аналитичен подход;
- Дейностно-ориентиран подход;
- Подход ориентиран към грешки

ТЕМИ В ОБУЧИТЕЛНИЯ КУРС

Основните теми на обучителния курс могат да бъдат представени по различни начини от всяка страна, съгласно специфичните нужди и потребности на обучаемите.

Списък на темите:

- Тела и сексуалност;
- Семейни роли;
- Разделение на труда;
- Категории социални неравенства;
- Ролите на пола и основни концепции за равенство;
- Хетеронормативност;
- Джендър мейнстриймिंग;
- Овластяване на момичетата;
- Мъжественост (грижи)
- Превенция на насилието, основано на пола

Курсът на обучение е проектиран така, че да бъде разделен на четири тематични раздела, всеки от които е съставен от една или повече звена. Те са описани подробно в приложението към това ръководство. Всяко описание на звената съдържа методологичната мрежа от теми, образователни цели и техники. В допълнение има предложения за учебни материали и някои очаквани резултати.

Първи модул. ВЪВЕЖДАЩИ ДЕЙНОСТИ

- 1) Идентичност и многообразие
- 2) Ролите на половете в детството
- 3) Равенство. Подходи

Втори модул. ПОЛОВИ РОЛИ В СЕМЕЙСТВОТО

- 4) Семейни роли и медии
- 5) Семейни роли и грижи в нов контекст

Трети модул. НЕРАВЕНСТВА

6) Превенция на насилието основано на пола

Четвърти модул. ВЪВЕЖДАНЕ В ПРОФЕСИОНАЛНАТА ПРАКТИКА

7) Метод 3 – R

8) Работа с книги с илюстрации

9) Ролята на рефлексията като образователен подход

Единиците могат да бъдат комбинирани според нуждите на различни организации, в които се предлага курс за обучение.

2.2. Научени уроци от проект DEE

Като цяло, преподавателите на детските заведения, участващи в етапа на тестване на курса за обучение, не са преминали предварително обучение за това как полът и многообразието структурират всекидневната работа и обучение в учебните заведения, работещи с деца в ранна детска възраст. Въпреки, че често са били наясно как те самите са лично засегнати от неравенствата в обществото (напр. неравносвойно заплащане и ограничени възможности за кариера на жените преподаватели), за много от тях курсът за обучение на DEE предостави първото фокусирано отражение на по-широките социални неравенства. Това важи за участниците в Австрия, България и Италия. Във въпросник преди началото и след края на курса, който беше насочен към измерване на промяната във възприятията, преподавателите изразиха стереотипни позиции относно ролята на пола, въпреки че има силна информираност за работата на жените в грижите и за неравенствата между половете. На първо място е важно да осъзнаем, че привилегията е невидима за тези, които я имат. DEE помогна да започне този процес и обърна внимание на въздействието на пола в обществото.

Както често се случва, когато се сблъскваме с обществени норми, които ни карат да се чувстваме неудобно, но до голяма степен са приети за даденост, процесът за тяхното деконструиране е дълъг и сложен. Когато участниците бяха помолени да анализират ежедневните взаимодействия и поведение, използвайки „джендър понятия“, бинарния и есенциалистичен подход са първите стъпки в разбирането на това как възникват неравенствата и как се задържат. В този смисъл проектът DEE беше важна стъпка за разбиране на взаимодействието и въздействието на социални категории като пол, етническа принадлежност, социална класа, неспособност и способността да се използва това разбиране за ефективно участие на родители / настойници в детските заведения. Ето защо задача за бъдещи проекти би била да се акцентира върху опитите да се избегне засилване на стереотипите в процеса на повишаване на осведомеността за тях; така че: не градете по време на разрушване.

По-голямата част от участващите преподаватели смятат образователния контекст за ключов за насърчаване на равенството по многообразието и въпросите на пола.

3. Практически изследвания: Работа с преподаватели за наблюдение и анализ на работата в учебните заведения

Проект DEE се ангажира с подход на участие, при който участниците от детските заведения се включиха активно във всички процеси под ръководството на обучаващи експерти по многообразие и приобщаване. Това позволи процес от теорията в практиката и обратно, което доведе както до висок теоретичен и педагогически стандарт, така и до висока оперативна използваемост на резултатите от проекта. Следващата глава дава представа за този процес и описва как преподавателите провеждаха наблюдения и какви са резултатите от тези самооценки.

3.1. Подход при създаване на съдържанието

Обучението на педагогическия персонал и разработването на съдържанието по време на DEE бяха взаимно свързани. При разработването на инструментариума се използва методология за проектиране на съдържанието, която се основава на резултатите, идентифицирани по време на фазата на обучение, и следователно отчита действителните нужди, които преподавателите заявиха по време на обученията. Една от първите стъпки в проекта беше самооценката и наблюденията от ежедневната дейност в детските заведения. Преподавателите използваха инструменти, предоставени от екипа на проекта. Те включваха лист за наблюдение („присъствие на родители в нашето учебно заведение“, виж Приложение 8.1.), както и контролен списък („Равнопоставеност на половете и разнообразието“ в нашето учебно заведение“, виж Приложение 8.2). Целта на листа за наблюдение беше да помогне на учителите да наблюдават и анализират ангажираността на родители / настойници със специален акцент върху бащите / мъжете настойници и многообразието. Контролният списък е разработен, за да помогне преподавателите да осъзнаят практиките и материалите в работата си, които допринасят или възпрепятстват създаването на среда, съобразена с предразсъдъците. Той очертава различни измерения на многообразието, които влияят на децата и хората в близката им социална среда, като пол, здравен статус, опит в миграцията, образование, семейни форми. Девет области на работа бяха предложени на преподавателите като зони за анализ. Те бяха помолени да наблюдават и документират в течение на един месец и да отделят време за гледане, слушане и обсъждане в рамките на екипа в продължение на най-малко пет дни. Предложено беше този процес да се извърши два пъти във всяко участващо учебно заведение - преди и след изпълнението на дейностите (информационно табло, събития с родители / настойници). Зоните, за които се отнася контролният списък са:

- Книги и материали, които се използват редовно в детското заведение: Целта беше да се анализира как е представен / видим полът в тях, как се разпределят ресурсите по отношение на пола и кои реалности са изобразени и създадени чрез материалите (метод 1),

- Използване на пространствата в детските заведения, използване на обозначени зони за игра от деца с акцент върху пола и други белези за многообразие (чрез метод 2 и 3).
- Възможни различия във взаимодействията между деца и възпитатели поради различни отличителни черти за многообразие (в метод 4 по отношение на подпомагането на децата да се обличат, когато излизат навън / влизат, в метод 5 по отношение на привличане на внимание към облеклата, които децата носят).
- Норми и понятия за „семейства“, които могат да ръководят работата на педагозите (в метод 6)
- Фамилни роли в работата на родителите, базирани на стереотипни концепции за разпределение на задачите в семействата (в метод 7)
- Осъзнаване на сексуалното и половото многообразие (в метод 8)
- Многообразието сред преподавателите като ресурс (в метод 9)

По време на изпълнение на проект DEE, най-малко пет от предложените 9 области на работа в контролния списък трябва да се използват от детските заведения. Партньорите на DEE избраха три задължителни теми (4, 5, 7) за наблюдение, като всеки партньор избра сам и по още 2 теми, съобразени със спецификите на образователната система в страните.

Използването на контролния списък във два отделни интервала от време даде възможност за измерване на развитието. Резултатите и направените изводи от междинната самооценка бяха обсъдени по време на втората част на курса за обучение и / или в сесии за планиране, организирани между образователните институции и експертите от екипа на DEE.

Сред мерките, разработени за насърчаване на работата на родителите с цел повишаване на осведомеността за равенство на половете и многообразието, бяха еднократни събития като родителски срещи, както и по-дългосрочни интервенции (като поставяне на информационни табла) във входовете на детските заведения. Общо 7 събития, фокусирани върху родителите и 8 визуални представяния (изложби, информационни срещи) бяха проведени от включените в проекта учебни заведения.

За да оцени ефективността, екипът на проекта предостави въпросници за обратна връзка и формуляр за доклади, преведени на местните езици. След като всички дейности бяха завършени, бяха анализирани отзиви от родители / настойници и други членове на семейството, участващи в събитията, обратната връзка от участващите преподаватели, както и кратки доклади от дейностите проведени в детските градини/предучилищни групи. Дейностите, свързани с проекта DEE, бяха документирани от детските градини/предучилищни групи (снимки, листовки, публикации).

3.2. Резултати от самонаблюдения в учебните заведения

Тук са представени редица мнения от самонаблюденията в детските заведения, започвайки от австрийските резултати.

Австрия

Според бележките в листовите за наблюдение, когато довеждат детето сутрин, бащите обикновено отделят време, за да му помогнат и дори търсят учители/възпитатели, за да говорят с тях и да получат информация за дневната програма и как е минал деня за детето. Документацията показва, че бащите и дядовците присъстват в детските заведения по много начини. Това показва, че има много възможности за по-активното им включване в дейностите на детската градина/ясла. Изследователите / обучителите на DEE смятат, че при пристигането сутринт има добра възможност преподавателите да общуват повече с бащите и други роднини от мъжки пол.

Според наблюденията на възпитателите с помощта на контролния списък, както и дискусиите във втората част на обучителния курс, възпитателите не смятат, че полът е от голямо значение при отглеждането на деца, които са много малки (до три години). Най-въздействащо за поведението на детето (т.е. с кого играе, кои игри предпочита, колко самостоятелни са в обличането, помагането на другите) според възпитателите е етапът им на развитие. Беше отбелязано обаче, че половите стереотипи присъстват в действията на възпитателите, в материалите, предлагани на децата, както и в работата с родителите. Педагозите направиха следните заключения за своята работа и планираха да направят някои промени в посочените по-долу области:

Материали и условия:

Възпитателите определиха необходимостта да направят зоната в стаята, традиционно предпочитана от момчетата по-популярна за момичетата (например чрез добавяне на животни, фигури) и да направят рисуването по-популярно за момчетата (например, като предлагат да рисуват сгради, коли). Възпитателите изведоха тези предложения, за да направят игрите по-привлекателни за момичетата / момчетата, който все още са донякъде полови стереотипни. Това може да се тълкува като отправна точка за по-дълъг процес с цел евентуално деконструиране на половите стереотипи чрез използването на различни материали. Всъщност преподавателите споделиха, че планират да предлагат повече неспецифични дейности, свързани с пола.

Лично поведение:

Педагозите заявиха, че ще продължат да насърчават децата да избират дейности според личните си интереси. Това беше определено като добра практика. Те също планират да бъдат по-наясно с необходимостта да служат като модели за подражание (например като член на женския екип, който също играе игри характерни „за момчета“). Те решиха да предлагат материали за по-дълго използване и многократно. Ангажираха се също да дават свободен избор (пространствено напр.), както и да подкрепят децата в развитието на индивидуални лични интереси (например чрез насърчаване за занимания, когато вниманието на децата е разконцентрирано). Като цяло те ще наблюдават отблизо нуждите на децата. Размишленията

относно личните предпочитания на пола също бяха определени като потребност от преподавателите чрез процеса на наблюдение.

Работа с родители:

Възпитателите определиха необходимостта да бъдат по-прозрачни в работата с родители / настойници и да разсъждават върху тяхната роля за въздействие върху децата. Едно от предложенията за това беше да поканим родителите / настойниците да прекарат половин ден в детската градина, за да видят какво се случва в един типичен ден и да обсъдят това, което са преживели. В дискусиите за резултатите от самонаблюдението, преподавателите също изразиха желание да направят по-широко отразяване относно чувствителното към пола образование (например на уебсайт, чрез плакати). Друга идея относно работата с родителите беше използването на по-малки групи по време на срещите с родители / настойници, така че един „преводач“ да може да се подпомага родители / настойници, чийто език е различен от немски. Тъй като детските заведения обслужват семейства, които говорят различни езици, беше споделено, че е добре тези езици да се включат по-осезаемо при създаването на събития, плакати и т.н.

Възпитателите предложиха също децата да влязат в ролята на „възпитатели“ за техните родители / настойници. Това също може да бъде начин за по-силно ангажиране на бащите. Друг начин за включване на бащите би било активното използване на възможностите за сътрудничество с тях. Преподавателите разбраха, че трябва да са по-ясно запознати със стереотипите, когато установяват контакт със семейства (например при нужда първо се свързват с майките, когато говорят за домакинска работа да включват и майките и бащите).

Във всички очертани области австрийските преподаватели идентифицираха най-добрите практики, които вече се използват, както и възможностите за промяна в своята ежедневна практика. Те измислиха творчески начини да го направят. Въпреки че много от предложенията все още са здраво вкоренени в хетеронормативна перспектива за семейния живот и пола, имаше също така забележимо осъзнаване на потенциалните ограничения на личното изразяване и учене на всяко дете чрез ограничаване на стереотипите основани на пол.

България

Листът за наблюдение и контролния списък предоставиха на участващите български преподаватели за първи път възможността да работят по темите за равенство на половете и многообразието.

Разглеждайки наблюденията, документираните в контролния списък, един важен пример е вниманието на учителите към практиката да помагат на децата да се обличат и събличат, когато излизат навън. Един месец след груповото наблюдение, резултатите показаха промени във всички участващи в прокета учебни заведения. Броят на децата, подпомагани от възпитатели, е намалял. Броят на децата, търсещи помощ, също е намалял. Децата, придобили увереност в този процес, започнаха да предлагат помощ на другите. По отношение на пола, документацията

показва, че най-вече те се подкрепят въз основа на приятелства, а момичетата са по-склонни да оказват взаимна помощ от момчетата. Както посочи един от възпитателите: „Често си мислим, че детето не е в състояние да се справи самостоятелно или бързаше да му помогнем (обличаме го). Детето може да направи много повече, отколкото си мислим. Често родителите/настойниците правят същата грешка“. Това показва процес на размисъл от страна на възпитателите.

Изборът и предпочитанията в подбора на дрехи, в който децата се чувстват комфортно, бяха обсъждани от учители и деца, когато наблюденията в контролните списъци се фокусираха върху темата „облекло“. Те отразиха ролята на пола по отношение на предпочитаните дрехи, обувки, аксесоарите за момичета и момчета и ролята на родителите за подпомагане на децата.

Според наблюденията / самооценките в България семейните форми са разнообразни (баби и дядовци, самотни майки, разведени родители). Не са много татковците, който водят децата си в детското заведение. Участието на роднини от мъжки пол изглежда зависи както от отношението на възпитателите, така и от личната мотивация на родителя / настойника. Най-често майката се грижи за децата и участва в различни събития в детската градина. Мъжете по-често помагат в поддръжката на двора или за дребни ремонти и др. Бащите, бабите и дядовците / мъжете настойници е по-малко вероятно да присъстват на родителските срещи. Традиционното разбиране, че майката е отговорна за отглеждането на децата, е широко разпространено сред родителите в българските детски заведения. По време на срещите на родителите бяха споделени индивидуални мнения, в които се посочва, че темата за равенството между половете се преекспонира и че няма нужда от промяна във вече установените полови / социални роли. Въпреки това повечето родители / настойници, а също и възпитателите споделят желанието за промени във възприемането на тази тема. Децата, според наблюденията в една детска градина, са щастливи, когато бащите присъстват на събития и празнични тържества.

Анализът на материали от учебното съдържание, използвани в България (като приказки, илюстрации, планове за уроци, книги), също показва стереотипни модели на поведение (например в дрехите и в дейностите при мъжете и жените), както и някои липсващи теми, като напр. по-малко популярни професии, цвят на кожата, езиково разнообразие, сексуално образование, религия.

Като възможности за промяна в учебните заведения преподавателите определиха използването на следните инструменти:

Лично поведение:

Необходими са нови познания за ефекта на половите и др. вид категории (възраст, етническа принадлежност, социален статус и ниво на образование - стереотипи). Необходима е също така повишена осведоменост за ролята на педагозите, стереотипите и предразсъдъците, скрити вътре в тази роля - напр. как възпитателите предават собствените си предразсъдъци и стереотипно мислене. Важно е да се разбере как по-задълбочено да се коментират половите роли на децата от ранно детство, както и въздействието на самите възпитатели върху децата.

Работа с родители/настойници:

От краткия период на наблюдение (един месец) българските експерти/ обучители не са в състояние да отчетат значителна промяна в присъствието и влиянието на родители / настойници в работата на детските заведения, но дори малките стъпки през този период са важни за работата на учителите/възпитателите. Като успех се отчита, че родителите / настойниците са били запознати с проблемите на пола и многообразието и взаимодействието с тях по тези въпроси ще продължи в бъдеще. В някои случаи се забелязва по-силно участие и взаимодействие между родители / настойници, възпитатели и деца, особено по отношение на бащите. Работата на възпитателите като помощ при обличане/събличане например беше споделена с родителите / настойниците и те бяха помолени да помогнат в този процес, да подкрепят децата си у дома и да ги подготвят за по-голяма самостоятелност, без разлика от пола. Бащите бяха поканени да разкажат за своите професии, занимания и хобита и да обсъждат с децата могат ли техните занимания/професии да се практикуват от всички хора (независимо от пола). След като участваха в събитията на DEE и се запознаха с информационните материали, учителите/възпитателите от дестките заведения получиха подкрепата и съгласието на родителите / настойниците за участие в нови срещи от подобен характер.

Като цяло, има напредък във възприемането на учителите и родителите на този предмет и нарастващо признаване на свързаната с него терминология.

Италия

В Италия три детски ясли са участвали в наблюденията и самооценките. Листът за наблюдение е попълнен в две ясли (за период от един месец във всяка), а в три ясли е извършен подбор на инструментите от контролния списък. В единия случай, едно детско заведение извърши повторни наблюдения с контролния списък за период от два месеца, а в другите нямаше възможност за повторение на наблюденията. Няма налични данни за възможни промени след самооценките и последващи събития, свързани с работата на родителите, тъй като поради организационни промени за италианските партньори събитията с родителите са проведени няколко месеца след извършването на самооценките на място.

Лист за наблюдение (детска ясла 1 и детска ясла 3):

Има разлика в наблюденията между отделните детски заведения: В детска ясла 1, в 90% от случаите майките довеждат деца в заведението. Най-типичната наблюдавана ситуация е майките да обличат и събличат децата. Ситуациите, наблюдавани в детска ясла 3, описват участието както на бащи, така и на майки, като всички те са склонни да насърчават самостоятелността на децата в обличането и събличането (важна образователна цел, особено в детска ясла 3).

Лист за наблюдение (детски ясли 1, 2, 3):

По отношение на отговорите на ползата от използване на пространства за игра, има разлика между трите институции, въпреки че и трите обслужват една и съща възрастова група. Докато в детска ясла 1 не е било описано пълното използване на игровите зони, в детска ясла 2 момчетата

и момичетата са склонни да играят отделно. Момчетата често играят с колички за играчки и строят сгради, докато момичетата често се наблюдават в ролеви игри („майки/деца“). Дори в случай на ролева игра в кухнята, момичетата хранеха въобразяемите си деца, докато момчетата играеха ролята на готвачи. Детска ясла 3 съобщава, че изборът на игри от децата не се влияе от техния пол.

Обикновено и в трите организации децата се подпомагат за постигане на самостоятелност в ситуацията на обличане (при смяна от дрехи за спане към дрехи, при пристигане сутрин, при излизане навън и т.н.). Възпитателите отчитат, че подпомагат децата в придобиването на самостоятелност и им обръщат внимание по време на тази дейност, независимо от пола. Случаите, в които преподавателите предлагат помощ, варират в зависимост от детското заведение (между 50% и 90%), но всички съобщават, че няма разлики в поведението по отношение на пола. Взаимна помощ между деца рядко съществува; децата също молят за помощ, но това се случва по-често в детска ясла 3, отколкото в 1.

По отношение на важността, която се поставя на облеклото (от възпитатели, родители / настойници и деца), отговорите на трите дестки заведения също показват някои различия: В 1 беше посочено, че децата на тази възраст рядко се определят чрез облекло. Когато пораснат, някои от тях (независимо дали са мъже или жени) започват да обръщат внимание на това, което носят и искат учителите/възпитателите да забележат кои дрехи харесват, без разлика от кой пол са. В детска ясла 2 е описано като важно децата да показват на възпитателя какво носят. Често това се случва по време на приемането сутрин и е отправено като покана на родителя към детето. Тук също са най-големите деца (24 - 36 месеца), които показват значението на облеклото, винаги подсилено от родителя (почти във всички случаи от майката), а възпитателите отбелязват, че това е феномен, открит при по-добре осигурените родители / настойници. Възпитателите внимават да не демонстрират поведение или да използват изрази определящи децата чрез облеклото. В детска ясла 3 може да се случи възпитателите да се обърнат към децата с подобни изрази, особено по време на приемането сутрин, когато често родителят подчертава новото облекло на детето и го моли да го покаже. Тук се отбелязва, че това е тенденция, преобладаваща при момичетата, но и при някои момчета, които показват, че ценят това, което носят, свързано с определен цвят или дизайн на дрехата. Възпитателите посочват, че навиците на децата, които се различават от нормата, се приемат и спазват. Отбелязва се също, че понякога възпитателите се обръщат към децата с фрази като *„колко си красива днес“* или *„колко добре си облечена днес“* и това се случва по-често с момичетата.

Детска ясла 3 също прави обличането съзнателна част от образователния процес. Ситуациите, в които децата обръщат внимание на платове и материи, се използват като възможност за обсъждане на проблемите на пола и да се родителските роли на мъжете и жените. В детско заведение 3 също така е изразено мнение, че облеклото не трябва да възпрепятства движенията на детето, а трябва да осигурява максимален комфорт.

Що се отнася до работата на родителите, преподавателите в ясла 1 проявяват по-малка осведоменост и амбиция за включване на бащи, отколкото в другите заведения. Тук майките са

основното лице на контакт. В детска ясла 2 се описва по-голямо участие на бащите: и двамата родители / настойници винаги участват в инициативи, насочени към семейството, но може да се случи, да има специални събития, на които са поканени само майки или само бащи. В детска ясла 2 мъжете често участват в практически дейности или сътрудничат при поддържането на двора. Обяснението, дадено за това, е, че на срещите с родителите / настойниците, татковците проявяват по-голям интерес да се заемат за ръчни, самостоятелни дейности или с евентуална поддръжка на зеленината/двора. В детска ясла 3, изчислявайки процентите за участие на родителите, резултатите са: 60% майки, 35% бащи, 5% други (баби и дядовци / настойници или други). Майките изразят желание в случай на необходимост първо да се свържат с тях. За плащания, хранене, поведение на детето, събития и облекло и двамата родители / настойници са еднакво ангажирани. Относно аспектите на грижите за децата (хранене, смяната от пелени, преобличане и облекло ...) бащата често насочва информацията към майката, която след това пита възпитателя за подробности, докато информацията относно плащания и такси често се иска от бащите (това е и в другите две детски ясли). Бащите участват във всяка инициатива, адресирана до семейството, но участието е предимно от жени. Може да се случи, да има отделни събития за майката и таткото, които да дадат възможност за съвместна игра, а предпочитанията на родителите / настойниците са за избор на традиционни ролеви модели (двора/градината градина за бащите, игра на закрито за майките). Както и в другите детски заведения, бащите са склонни да приемат повече практически дейности, често делегирайки майката да участва в по-творчески дейности.

Самонаблюденията водят до саморефлексия от страна на възпитателите, в случаите, в които се оказва, че действат по начини, които подсилват половите стереотипи. Както е посочено по-долу, това се отнася например за по-честото обсъждане с момичетата за техния избор на облекло. Поставя се акцент върху участието на бащите, когато те са в контакт с родителите. От гледна точка на анализа, изглежда препоръчително възпитателите да се справят критично с някои автоматични действия, присъстващи в организацията на детските заведения и във взаимоотношенията с родителите. Друга възможност за промяна би била непрекъснато насърчаване на децата да играят заедно, независимо от пола. Предлагаането и насърчаването на игри и материали, в които са смесени стереотипните роли на пола също е важно.

4. Работа с деца по темите за многообразие, равенство и приобщаване

По време на обучителния курс и последващата работа в детските заведения и техните възпитатели/учители, експертите на проекта насърчаваха и подкрепяха участниците в разработването и осъществяването на дейности с деца, насочени към равенство на пола и многообразие. Тази глава предлага дейности за възпитатели, които да ангажират децата в работа в среда, повлияна от предразсъдъци. Освен това се споделят някои мнения от използването на тези методи по време на проекта DEE.

4.1. Дейности на учителите за работа с деца

Този раздел представя методите и игрите, които могат да се използват в работата с деца за отразяване на пола и насърчаване на самоосмислянето и саморефлексията. Те са (допълнително) разработени / адаптирани, осъществени и оценени в осемте участващи детски образователни заведения в България, Италия и Австрия.

1) Драма / театрална постановка „Глупавият Августин“

образователна цел	Покажете на децата, че няма значение дали сте момиче или момче, мъж или жена. Всеки може да се развива според своите способности. Можете да направите всичко, което искате.
възрастова група	4-6
продължителност	Около един месец
образователни техники	„Глупавата Августине“ живее със съпруга си (глупавия Август - клоун) и трите им деца в цирка. Тя също обича да играе в цирка, въпреки, че има много грижи за децата, животните и домакинската работа. Когато на Августин се налага дълго да лекува зъбобол, тя поема ролята му на клоун в цирковото шоу. Всички са ентусиазирани от нейните артистични способности. Книгата „Глупавият Августин“ от Отфрид Прейслер е публикувана за първи път през 1971 г. Децата виждат, че Августине има смелостта и възможността да отстоява мечтата си. В книгата има забавни, цветни рисунки на клоуните. 2. Говорете с децата за героите и съдържанието. Задайте въпроси, които насърчават децата да опишат какво правят героите в историята и защо те действат по този начин. Насърчете децата да изразят мнението си за историята: Харесва ли им? Защо ги харесват (не)? 3. Разработете сценарий и играйте историята Напишете сценарий, който включва сцени, текстът на историята, както и режисьорски забележки към актьорите. Играйте историята с децата и я усъвършенствайте. Намерете роли за всички деца, които искат да участват (освен централните герои, ролите могат да се правят и от живите, и от неодушевените предмети в историята). Учителите могат да играят ролята на „разказвач на истории“, но децата, които искат, могат да добавят и кратки изречения. Можете да поканите някои от децата да помагат за вдигане и спускане на завесите, да насочват осветлението, да подреждат реквизитите и др. Когато режисират,

учебни материали	всички деца, които в момента не са на "сцена", действат като публика за останалите деца. 4. Изучете пиесата, развийте повече герои и помощни роли Децата влизат в ролите на героите. Учителят показва на децата как може да се изиграят героите, като те сами поемат различни роли. Децата могат да влизат в ролите на различни герои, за да вникнат по-дълбоко в играта. Децата също така могат да видят кои от тях са особено подходящи за ролята на определени герои. В течение на няколко седмици напътствайте децата, така че те сами да правят избор за разпределението на ролите. 5. Играйте пиесата пред публика Публика могат да бъдат родители, други деца и учители от детското заведение и т.н. Приказката „Глупавият Августин“, различни материали, необходими за поставяне на пиеса като сцена, завеси, столове за публика, грим и костюм на клоун и др., които ви се струват необходими.
--------------------------------	---

2) Създаване на родословно дърво/обсъждане

образователна цел възрастова група продължителност образователни техники учебни материали	Направете видимо разнообразието на семейните форми, повишете информираността сред децата, че има много различни съзвездия от „семейства“. Използвайте израза „семейства“ вместо „семейство“, за да се наблегне на разнообразието в различните конфигурации. 0-6 г. Мин. 1 час В малки групи насърчавайте децата да рисуват снимки на семействата си (по-малки деца, могат да правят отпечатъци от ръцете на членовете на семейството и ги насърчете да разкажат за тях). Помолете децата да покажат един на друг своите снимки/рисушки, говорете с групата за различните членове на семействата им, защо са важни за тях, къде / как живеят заедно, посещават ли други роднини, какво правят заедно и т.н. Сравнете различните семейства, изтъквайки различията и приликите (например колко членове има семейството, колко поколения, условия на живот, дейности, които извършват заедно ...) Материали за рисуване / снимки.
---	--

3) Книжка с картини: “Моето семейство”

образователна цел	Насочете вниманието на децата (и родителите, които гледат готовата книга) към стереотипите, направете видимо нетрадиционно разпределение на ролите в семейството.
възрастова група	4-6 г.
продължителност	Един път седмично
образователни техники	1. Разкажете на децата за идеята за книгата с картинки, например <i>„Искаме да създадем книга, която да показва ролите на различните членове на вашето семейство. Ще покажем картинката на вашите родители, когато дойдат за родителската среща“</i>. 2. Дайте време на децата да създадат семейна снимка/колаж от снимки/картинки от живота на семейството и неговите членове. Те могат да използват разнообразни материали за тази дейност. <i>„Моля, нарисуйте какво правят родителите ви в семейството, какво правят децата в семейството? Кой за какво отговаря в къщи (готвене, миене на чинии)? Какво правите заедно и поотделно“</i>. 3. Споделете истории за семейния живот и ролите на различни членове (платена и неплатена работа). По желание можете да добавите придружаващ текст към картините/снимките. Нека всяко дете да говори за своите рисунки/снимки и да разказва истории от живота на семейството. Задайте им въпроси за различните задачи в семейството и кой какво прави (например смяна на пелени за бебета). Наблегнете на ситуации от семейния живот, които показват поведение, което не е стереотипно по полов признак (напр. мъжете гладят, жените ремонтират колата). 4. Създайте книга с текст и заглавие <i>„Моето семейство“</i>. Това може да се направи от учителите, но може да бъде и споделена задача (правене на копия на рисунките, каширане, подвързване на книгата заедно). Можете да създадете структура и създадете текст, който придружава снимките/картините. Материал за хартия, рисуване, копирна машина, материал за подвързване на книга / листовки.
учебни материали	Насочете вниманието на децата (и родителите, които гледат готовата книга) към стереотипите, направете видимо нетрадиционно разпределение на ролите в семейството.

4) Професиите на моите родители

Образователна цел	Целта на дейността е да покаже, че при избора на професия няма значение дали сте момче или момиче. Всеки може да се развива според своите способности и желания. Можете да направите всичко, което искате.
възрастова група	4-6 г.
продължителност	За около 1 месец
образователни техники	1. Прочетете на децата няколко кратки истории/приказки, в които участващите герои имат различни професии. Изберете няколко с традиционни роли за мъже и жени и няколко, които не са типични (напр. жена пожарникар / астронавт, учител в детска градина, жена автомобилен състезател и т.н.). Обсъдете с децата видовете професии, за които чува в историите. Направете дискусия. Какво представляват тези професии, какво трябва да знаят и могат хората, които упражняват тези професии и др. Попитайте децата какви са професиите на техните родители? Можете също така да използвате видео материали за допълнение и визуализация на информацията за различни видове професии. 2. Поканете родителите на обща среща с децата си, на която да представят своите професии. Насърчете и майките, и бащите да участват. Някои от тях биха могли да демонстрират своята професия, да разкажат как и защо са я избрали, кое е най-приятно в работата им, срещат ли трудности и как се справят с тях. Насърчете децата да задават въпроси. Какво им харесва, кой според тях би бил по-подходящ за определена професия, биха ли искали да правят нещо подобно и ако да, защо? 3. Децата посещават места, където работят родителите им. По този начин те ще получат представа за работната среда, в която работят техните майки и бащи, как всъщност работят професиите. Изберете места за посещение, които показват, че работата на родителите е ценна и важна и може да се изпълнява както от жени, така и от мъже.
учебни материали	Откъси от книги, видеоклипове за различни професии, снимки във вестници и списания за различни професии, моливи, бои, цветни листа.

5) Ако искам, значи мога!

образователна цел	Да променим отношението на децата към разделението по пол в различните спортове, хобита и др. Занимания през свободното време.
възрастова група	4-6 г.
продължителност	Час или повече, подходящо е за повече сесии
образователни техники	Помолете децата да споделят харесват ли спорта, кои спортни дисциплини харесват, защо? Имат ли приятели, които спортуват? Покажете им снимки или видеоклипове от различни спортни дисциплини, вкл. и по-малко популярни. Разкажете им за ползите от спорта, как влияе на тялото и човешкия дух. Попитайте ги, мъжете или жените, които най-често практикуват един или друг спорт? Дайте им примери за спортове, които включват и двата пола. Покажете им снимки на изтъкнати спортисти от двата пола. Насърчете ги да търсят информация и ако желаят, да участват в различни игри и спортни дисциплини, защото само мотивираните хора успяват да постигнат мечтите си. Можете да направите подобна сесия и по другите теми, като хоби и т.н.
Учебни материали	Книги, видеоклипове за различни професии, снимки във вестници и списания за различни професии, моливи, бои, листа за рисуване.

6) Да играем заедно!

образователна цел	Целта е да се покаже, че правилата и отговорностите на групата важат за всички. Да формират у децата поведение на съпричастност и възприемане на другите чрез критично мислене.
възрастова група	4-6 г.
продължителност	В сесии, разпределени в поне 3 последователни дни.
образователни техники	Разделете децата на две групи по пол. Обяснете им, че ще направите интересна игра заедно. Условиата на играта са следните: Ден 1: Първа група (например момчета) има за задача да измисли и предложи игри, дейности, правила, в които и двете групи трябва да участват.

учебни материли	Ден 2: На следващия ден ролите се разменят и втората група (момичетата) трябва да мисли за игри, правила и т.н., в които всички участват. Ден 3: Обобщете изиграните игри, предложените правила, как се почувстваха децата през двата дни? Обсъдете с децата какво им хареса и какво не, защо? Искат ли някое от правилата да продължи да се прилага, или не? Насърчете ги да споделят как са се чувствали вътре в групата си, искат ли да продължат да се разделят на групи, или предпочитат да играят заедно? Различни материали, налични в детската градина.
------------------------	---

7) Граматика на емоциите

образователна цел възрастова група продължителност образователни техники учебни материли	Тази дейност е насочена към запознаване с момчетата и момичетата с целия спектър от емоции и промяна на стереотипите, че някои емоции са характерни за единия пол, а не за другия. 3-6 г. 1 час Подгответе няколко снимки/картички, изобразяващи различни емоции. Можете да ги нарисувате сами, като използвате различни цветове и изображения, за да идентифицирате всяка емоция (т.е., червено и огън за ярост, тъмносиньо за тъга, виолетово за щастие и т.н.); в противен случай можете да използвате някои от многото илюстрирани опаковки за карти, достъпни на пазара (напр. карти на Dixit). Помолете децата да седнат в кръг и поканете едно от тях да вземе карта и да я постави в центъра на кръга. След това помолете всеки да си припомни ситуация, когато са изпитали тази емоция (напр. бях ядосан на брат ми, защото той ми взе играта, или аз бях тъжен, защото приятелят ми съсед напусна квартала и т.н.). Задайте въпрос на децата как са се чувствали и ги насърчете да споделят. В края на заниманието всички емоции ще бъдат в кръга и учителя може да обобщи дейността накратко, припомняйки всички чувства и емоции, които изпитваме като хора независимо дали сме момчета или момичета. Карти с изображения на емоции.
---	---

4.2. Научени уроци от проект DEE

Тестването на методи, при което експерти на проект DEE подкрепяха възпитателите в Австрия, България и Италия, разкриха многообещаващи идеи за работа с деца в среда, повлияна от предразсъдъци. Децата често са отворени и когато нещо им се представи като очевидно, те се справят добре с него (например различни семейни форми, еднополови двойки или нетипични за пола професии). Насърчаването на родителите / настойниците да се „учат от деца“ беше отбелязано като полза. Какво означава това? Когато институциите планират проекти, свързани с многообразието или равенството между половете, към които в началото има неохотни нагласи сред родителската общност, може да бъде полезно родителите / настойниците да видят, че техните деца всъщност се чувстват щастливи от това, което се случва в учебното заведение. Когато децата разказват на своите родители / настойници, например, за събития, при които в детската градина присъстват мъже медицински сестри или полицаи, възрастните постепенно могат да стават все по-ентузиазирани към такива теми или подходи. Анализът на мерките за работа с родителите също показва значението на представянето и решаването на въпроси касаещи равните възможности и многообразието по начин, който позволява на преподавателите да покажат своята компетентност и специфични умения. Следователно непрекъснатото обучение на учителите е от съществено значение за добрата работа с родители / настойници и деца в среда, съобразена с предразсъдъците.

Подходът в ежедневието (обсъждане на пола и многообразието във връзка с личния живот), използван в много от дейностите, представени по-горе, е много обещаващ. Подходът в личния живот е интересен за децата и също така успява да приобщи родителите / настойниците на „борда“ в името на осигуряване на образование, което е наясно със стереотипите и предубеждения. Събитията и дейностите, проведени по време на DEE, показаха ясно, че когато спецификите на семейния живот (кой кои задачи прави в къщи, кои са членове на семейството, какви са техните професии, какво обичат да правят за забавление и т.н.) са теми, в които родители / настойници и деца участват с удоволствие (споделено от един възпитател: *„Децата обичат да говорят за семействата си“*). Възпитателите на детските заведения могат да надграждат доверителните отношения с деца и родители / настойници, за да прилагат темите за равенството и многообразие по устойчив начин. Те обикновено знаят какво се възприема като странно и заплашително и могат да се справят с проблемите по деликатен начин.

5. Работа с родители по темите за многообразие, равенство и приобщаване

Дейностите, предприети от партньорите в България, Италия и Австрия по отношение на работа с родителите е насочена към тяхното активно включване и ангажиране в учебния и образователен процес, така, че да се подпомогнат страните да размишляват върху влиянието на стереотипите и да се подкрепят възпитатели, в действия насърчаващи семействата да осъзнаят формирани нагласи и предразсъдъци. Общо осем детски заведения извършиха самооценки / наблюдения на работа в тях с помощта на инструменти, предоставени от австрийския партньор VMG (и преведени на местните езици). Разработиха се мерки за работа с родителите въз основа на резултатите от самооценките, а експертите на DEE и участваха в оценката на ефективността

на тези мерки. Следващият раздел предоставя дейности за учители/възпитатели, които искат да работят с родители/настойници за насърчаване на равенството между половете и многообразието в образователната среда. Те са тествани и оценявани по време на проект DEE в сътрудничество с институциите за образование и грижи в ранна детска възраст в България, Австрия и Италия. Разделът също така дава някои изводи относно работата с преподавателите, за да се подпомогне чувствителността и да се повиши компетентността за образование, повлияно от стереотипи и предразсъдъци.

5.1. Методи за ангажиране и работа с родителите

Описаните тук инструменти и дейности за работа с родители са предназначени да се използват, когато родителите /настойниците бъдат поканени в детските заведения. Те могат да бъдат групирани в категориите информация и дискусия (метод 1-2), упражнения и театрални подходи (методи 3-8) и събития и срещи (метод 9-10). Те могат да бъдат избрани според нуждите на учебното заведение и предпочитанията на целевата група. Някои дейности включват децата заедно с родители и настойници, някои са предназначени за действия, в които присъстват само възпитатели и родители и настойници. Методите 2, 5, 6, 8 и 9 могат да бъдат намерени в приложението към това ръководство.

1) Учебна сесия: Равенство и образование

Метод
Учебна сесия: Равенство и образование
Обхванати теми
Възпитателят и родителят / настойникът равнопоставени ли са в образователния процес?
Целева група
Учители, родители/настойници
Минимален и максимален брой участници
20 - 40 участници
Подходящо за провеждане
17:00 часа/ късен следобед
Необходими материали
Флипчарт, маркери, хартия А4
Подготовка
Подгответе своята презентация и програма
Необходимо време за провеждане
1 час
Място за провеждане

1 зала, мин. 5м. x 15 м.
Указания
1. Помолете участниците да помислят какво ги прави равни с останалите. 2. Изберете един човек и попитайте за неговото мнение. Например, ако човекът каже „Имам петима братя и сестри“ и някой от групата може да каже „Аз също“, този участник получава 1 точка. Ако обаче друг участник не може да претендира „Аз също“, на този човек му се дава право да посочи различията си. По този начин се включват всички участници в групата. 3. Резултатите се записват на флипчарта пред името на всички. Хората обикновено посочват факти, които ги карат да се чувстват значими и горди. По този начин умереността може да засегне някои от резултатите на участниците. 4. В края на играта резултатите се добавят заедно. 5. Дискусия (размисъл): • Уникален ли е всеки? Защо? • Добре ли е да бъдем равни? • Какво ни пречи да бъдем равни? • Какви чувства изпитвате, когато показвате равенството си? • Какви чувства изпитвате, когато някой от участниците декларира равенството си? Важно е водещия да е добре обучен модератор.
Цели
• Участниците осъзнават, че в дух на разбиране, мир, толерантност и равенство трябва да се спазва правото на всички деца на образование и достоен живот. • Участниците са чувствителни към кариерната ориентация на децата, включително привличане на момичета, както и момчета към „социални“ професии / професия от сектора. • Участниците разбират, че ключът към успеха е, когато възпитател, родител / настойник и дете работят заедно. • Обединяване на отделните участници в образователния процес, засилване на ролята на родителите и настойниците в пряката работа с деца.
Какво значение има полът при този метод?
По своя статус възпитателят и родителят / настойникът са равноправни участници в образователния процес, но участието им в споделяната отговорност за резултатите от образователния процес е различно. Отговорността също е равна, макар, че често майките я поемат еднолично. Този метод работи върху привличането на бащи / мъже настойници и бъдещи възпитатели от мъжки пол в детската градина.
До каква степен методът подчертава пътищата на нетрадиционното поведение?
Включете по-силно майките и бащите, настойниците от мъжкия и женския пол в образователния процес.

3) Социален барометър: Образование за пола в ранното детство

Метод
Социален барометър: Образование за пола в ранното детство
Обхванати теми
• Въведете темата за равенството между половете и осъзнаване на многообразието • Размяна на позиции, запознаване с позиции в групата • Сесии за размисъл
Целева група
Родители/настойници

Минимален и максимален брой участници
10 до 20 човека
Подходящо за провеждане
През първата половина на вечерта/събитието на родители и настойници - трябва да бъде начало за дискусия и размисъл
Необходими материали
Зала с достатъчно място (за 10 участници: минимум 6м x 2.5м, по-голяма би била още по-подходяща), теми (вижте по-долу), хартиени листове: с надпис „ДА“ (или: „съгласен“), „НЕ“ (или: „не съм съгласен“), лента
Подготовка
Няма нужда от предварителна подготовка
Необходимо време за провеждане
Между 15 и 60 минути (в зависимост от броя на тезите, с и без дискусии и т.н.)
Място за провеждане
Една стая. Достатъчно голяма, за да могат всички участници да направят линия и да се движат.
Instructions
1. Закрепете лист хартия „ДА / НЕ“ от противоположните страни на стаята, освободете пространството между тях с помощта на участниците. Най-добре е да остане разстояние между тях (като минимум 5 метра за 10 участници). 2. Помолете групата да се изправи, докато обяснявате: <i>„Следващата дейност има за цел да опознае личното ви мнение по темата. Не е (все още) време за противоречива дискусия, която може да се проведе след дейността. Вие можете да споделите своето мнение, да се запознаете с мненията на другите и да помислите за тях. Ще прочета няколко изречения и ще Ви попитам дали сте съгласни или не. След всяко изречение (или теза) трябва да решите дали сте съгласни - тогава отивате към „ДА“ или не сте съгласни (вървете към „НЕ“). Колкото по-категорично съгласен сте, толкова по-близо застанете до "ДА" и обратно. В средата има невидима линия, което означава, че сте неутрални, нито да, нито не. Заемете позиция, където да се чувствате най-удобно. Когато всички са позиционирани, ще попитам някои от вас за тяхното мнение: „Защо стоиш там?“ Моля, споделете мотивите си изчерпателно, с максимум 2-3 изречения, преди да преминем към следващата теза“</i> 3. Инструкторът трябва да подготви минимум 3 тези, по-добре 5-6. Броят, който всъщност четете на глас, ще зависи много от груповата атмосфера. Прочетете първата теза, помолете участниците да заемат своята позиция. Поговорете с няколко от тях (около 3 до 5). Уверете се, че те не реагират един на друг и започнете дискусия. 4. След 3 до 5 отговора започва друг кръг. Започнете отначало, като прочетете друга теза. Попитайте за мнение други хора от групата. 5. След последната теза помолете групата да заемат своите места.
Цели
• Въвеждане в темата • Размяна на позиции относно половите роли • Направете видими ползите от възпитателната работа
Какво значение има полът при този метод?
Равенството и разликата между половете са централни аспекти на този метод. Участниците могат да разберат положителни аспекти от половата чувствителност в образованието в ранна

детска възраст. Той помага на участниците да разберат аспектите, свързани с пола. Ползите от възпитателната работа ще станат видими.
До каква степен методът подчертава пътищата на нетрадиционното поведение?
Методът подкрепя хората при вземане на решения относно професиите. Традиционните модели на разпределение на платената и неплатената работа между половете ще бъдат критично отразени. Методът може да помогне за разбиването на схващането за така наречените женски и мъжки дейности и професии.
Възможни промени
Винаги е възможно да се зададе различен фокус, като се предоставят други мнения. Например ако искате да акцентирате повече върху аспектите на пола, създайте въпроси, фокусирани повече върху равенството. Този метод е доста променлив, но модификацията работи по-добре, когато имате опит с използването на упражнението.
Възможни последващи действия
Можете да преминете към следваща дейност или да я въведете веднага след „социалния барометър“. Няма задължителен елемент за отразяване на дейността, въпреки че е по-добре да отделите време за размисъл. Можете да започнете размишлението с отворения въпрос „Хареса ли ви това занимание?“ или „Какво беше ново / изненадващо за вас?“ След това можете да дадете време за дискусия. Уверете се, че предоставяте информация по въпросите към всяка теза и по въпросите на участниците.
Допълнителни коментари
• Подходящ брой участници в групата е от 10 до 20. По-малко от 6 или повече от 20 не е подходящо за това упражнение • Водещия трябва да поддържа умерена, неутрална позиция. • Никой не е длъжен да мотивира позицията си (но трябва да бъде насърчаван да го направи). • Структурата на дейността е отворена за много общи (потенциално противоречиви) теми, в зависимост от вашите тези, от организационно развитие до политически теми.
Източници на метода
Blum, H., Knittel, G.: Training zum gewaltfreien Eingreifen gegen Rassismus und rechtsextreme Gewalt. Köln 1994 (Обучение за ненасилствена намеса срещу расизма и дясното екстремистко насилие. Кьолн 1994).

В) Тези:

- Момчетата имат различни интереси от тези на момичетата.
- Момчетата може да имат други интереси различни от тези на момичетата.
- Момичетата и момчетата могат да имат еднакви интереси.
- Работата по грижите за децата и възпитанието е по-естествена за жените, отколкото за мъжете.
- Мъжете като възпитатели нямат принципно различен стил на работа от жените.
- Възпитателите на детската градина в женски пол се грижат за децата по различен начин от мъжете възпитатели в детската градина.
- Момчетата се нуждаят от повече мъже - възпитатели.
- Отношението, а не пола, на майка, баща или възпитател на детска градина оформя връзката с децата.
- Мъжете в професии, осигуряващи грижи, имат по-голям шанс за баланс между професионален и личен живот от мъжете, които не работят в такива професии.
- В ранна детска възраст е по-добре родителите и настойниците да споделят грижите по еднакъв начин.

Много мъже работещи като „медицински сестри“ са засегнати от предразсъдъка, че са с хомосексуална ориентация.

4) Споделяне на играчките: Как обичах да играя, когато бях дете

Метод
Споделяне на играчките: Как обичах да играя, когато бях дете
Обхванати теми
• Игри характерни за различните полове и игри • Лични истории • (Пол) правила и ограничения в детството
Целева група
Родители/настойници
Минимален и максимален брой участници
10 до 20 човека
Подходящо за провеждане
През първата половина на вечерта / събитието на родителите и настойниците - трябва да бъде начало за дискусия и размисъл
Необходими материали
Стая с достатъчно място (за 10 участници: минимум 6 м x 2,5 м, по-добре малко повече), одеяло, голям набор от стари играчки и игри (от времето, когато участниците са били деца), напр. Лего, животни, музикални инструменти, кукли, картички, магьоснически инструменти). Всеки трябва да може да избере играчка, в идеалния случай трябва да има повече играчки от участниците.
Подготовка
Няма нужда от раздаване
Необходимо време за провеждане
Гъвкавост между 15 и 30 минути (в зависимост от броя на участниците, интензивността на дискусията и т.н.)
Място за провеждане
Една стая. Достатъчно голяма, за да може всички участници да седнат в кръг.
Указания
1. Поставете одеяло на пода или маркирайте място на пода, поставете играчки и игри на одеялото / пода. 2. Помолете групата да се събере около играчките и да обясни: <i>„Следващата дейност е възможност да видите различия и прилики в биографиите на другия. Каним ви да помислите как сте обичали да играете, когато сте били дете, и да го споделите с нас. Също така се интересуваме дали всички играчки и игри са били достъпни за вас като момичета и момчета или сте изпитали някакви правила и ограничения. Моля, отделете време сега да изберете играчка, която сте използвали често, когато сте били дете. След това ще направим кръг и всеки ще представи своята играчка.“</i> 3. Участниците могат да изберат от своите играчки. След като всички имат играчка, помолете всички да споделят с групата защо са избрали тази играчка и как са я използвали: <i>„Моля, кажете ни за вас играчките и как сте играли, когато сте били дете“.</i> 4. Докато участниците споделят за своето детство, можете да попитате дали всички играчки и игри са били използвани от момичета и момчета, дали биха харесали други играчки и игри, но не им е било позволено да ги използват, дали всички играчки са били

достъпни за тях и дали са имали някакви правила и ограничения да ги ползват, прим. заради техния пол.
Цели
• Споделяне на личен опит • Да помислим за себе си във времето, когато сме били деца • Да помислим за ограничения и стереотипи по отношение на пола в детството
Какво значение има полът при този метод?
Разделянето на момчета и момичета при игра и използване на играчки ще стане видимо. Ограниченията заради пола ще станат видими.
До каква степен методът подчертава пътищата на нетрадиционното поведение?
Участниците обикновено разсъждават за игри, които са били достъпни за всички полове (като например да изследват гората, да помагат с животни във фермата). Участниците обикновено споделят играчки и игри, които са играли, въпреки че са „за другия пол“ и как са им се наслаждавали.
Възможни промени
Споделянето може да се извърши и в малки групи, преди да се обсъди в голямата група. Участниците изграждат групи от двама души и споделят с партньор. След това те могат да се съберат като голяма група и да обяснят за разликите и приликите между тях и партньора им. Други въпроси, които можете да зададете на участниците са: • „Помислете дали сте били послушно дете или по-палаво дете.“ • "Има ли неща/ситуации, които намирате, че са били несправедливи, когато стте били дете?" • „Вписахте ли се в ролите, определени за вашия пол?" • "Как изглеждахте, когато бяхте малки?" • „Имали ли сте някакви задължения като дете? Различни ли бяха за момчетата и момичетата? “
Възможни последващи действия
Няма задължение за отразяване на дейността, въпреки че е по-добре да отделите време за размисъл. Можете да започнете размишлението с отворения въпрос „Хареса ли ви това занимание?“ или „Какво беше ново / изненадващо за вас?“ След това можете да дадете време за дискусия.
Допълнителни коментари
Подходящо е за група от 10 до 20 човека. По-малко от 6 или повече от 20 участници може да обезмисли упражнението. Водещия трябва да поддържа умерена, неутрална позиция. Никой не е длъжен да споделя подробности за своето детство. Насърчете участниците да споделят само това, което им е удобно.
Източници на метода
Jens Krabel & Michael Cremers (Hg) (2008): Biografische Methoden zur Reflexion eigener geschlechtsbezogener Erfahrungen und Geschlechterbilder. Zusätzliche Arbeitsmaterialien des Gender Loops - Praxisbuchs für eine geschlechterbewusste und –gerechte Kindertageseinrichtung.

7) Анализиране на картинки: Семейни стереотипи

Метод
Анализиране на картинки: Семейни стереотипи

Обхванати теми
• Стереотипи • Семейства • Книги с картинки
Целева група
Родители/настойници, възпитатели
Минимален и максимален брой участници
Без ограничения
Подходящо за провеждане
Това е полезен метод по време на курсове за обучение или други групови работи.
Необходими материали
Донесете основни книги, които илюстрират и разказват семейни истории на различни семейства (напр. хетеросексуални двойки от основния етнос на региона) и книги, в които се появяват други видове семейства.
Подготовка
Не е необходима предварителна подготовка
Време за провеждане
1 час
Място за провеждане
Една достатъчно голяма зала, за да побере всички участници
Указания
Разделете участниците в няколко групи и им предоставете няколко копия на книги. Всяка група ще трябва да прочете и анализира всички дадени им книги. Групата следва да направи сравнение по отношение на различните видове конфигурации по отношение на семейството. Може да е полезно да се предостави серия от въпроси, за да се улесни дискусията в групите. Например: <i>„Какви са книгите, които бихте искали да четат вашите деца? Кои от тях представят вашето семейство? Кои възпроизвеждат стереотипи? Кои предават идеята за свобода на избора по емоционален начин?“</i>
Цели
• Участниците анализират и сравняват различни разкази/роли • Да се научим критично да избираме и използваме книги в домашната образователна работа с деца • Повишаване на осведомеността сред участниците относно важността да се покаже колко различни видове семейства действително съществуват в обществото
Какво значение има полът при този метод?
Семейството е основната институция на пола. Половите роли, очакванията и стереотипите са вградени в семейството. Днес има и много типове семейства: ЛГБТ семейства, смесени двойни, семейства с един родител. Социалното изграждане на реалността започва от семейството и е важно семейството да осигури възможност за ограничаване на стереотипите и хетеропатриархалните норми.
До каква степен методът подчертава пътищата на нетрадиционното поведение?
Този инструмент дава глас и показва нетрадиционни форми на семейства.
Ресурси
http://www.scosse.org/leggere-senza-stereotipi/

5.2. Научени уроци от проект DEE

Участващите преподаватели бяха много отговорни и внимателни при подготовката и провеждането на събитията и използваните мерки и най-вече много доволни от обратната връзка на децата и родителите. Според отговорите във въпросниците, в които учителите са били попитани за впечатленията им за събитията, в които се прилагат горепосочените методи, мнозина смятат, че въпросите и дейностите, свързани с равенството на пола и многообразието, се нуждаят от време, за да се подготвят добре и да се осигури дългосрочна подкрепа за тяхното изпълнение. За да бъде устойчива работата с родителите се нуждае от време, например време за информиране на въпроси и теми много преди и след събитията, както и време за подготовка на унифицирана позиция по въпросите на пола и многообразието като средства за действия. За да се включат родители / настойници, възпитателите трябва да са в интензивен контакт с родители / настойници, което често може да бъде трудно поради исканията на учителите да управляват ежедневната работа, както и липсата на интерес / време сред родителите / настойниците. Мнозина изразиха желание да работят върху този дългосрочен план, тъй като осъзнават, че мерките и събитията по тази тема се нуждаят от време, за да се подготвят и усвоят. Всички участващи могат да видят ползите за децата си и образователния процес и проявяват ентузиазъм да общуват с родителите по тази тема в бъдеще.

Възпитателите трябва да бъдат готови за задълбочено и продължително обучение за работа с родители / настойници в полза на преодоляване на стереотипното образование и възпитание. Изричното фокусиране на работата и дейностите на родителите в детските заведения върху въпросите на пола и многообразието провокира в „крайните“ полюси два вида реакции между родители / настойници: За някои родители / настойници, стереотипното образование и възпитание е сериозна тема и те се чувстват осъзнати за това, докато противоположният полюс се състои от родители / настойници, които смятат, че този специфичен фокус е ненужен (а в някои случаи дори опасен за развитието на децата им). В много кръгове и в трите държави, също повлияни от текущите политически събития, „полът“ се превърна в емоционално заредена тема (напр. Проявява се в съпротива срещу чувствителния към пола език, противопоставяне на приемането на „третата опция“ за категориите за полова идентичност), докато традиционните полови роли отново се преоткриват (ретрадиционализъм). Това води до противоречива и предизвикателна ситуация за учителите, участващи в повишаване на информираността за равенство на половете и многообразието - между изпълнението на очакванията (например и от родители / настойници: *„децата трябва да научат подходящи правила, за да живеят в обществото“*) и чувствителността към темата за половете при ежедневна работа. Освен общ курс за обучение, предвиден в проект DEE (който се фокусира върху ежедневната работа с деца и саморефлексията), трябва да има обучения за комуникация с родители / настойници, напр. под формата на обучението за обсъждане/споделяне (комуникационни стратегии срещу общоприетите стереотипи и съпротиви към темата). Също така, материали като брошури за това как да се комуникира срещу антифеминизма и реториката за равенство трябва да бъдат

лесно достъпни. Включването на експерти извън учебните заведения в събития на родители / настойници също е от полза за учителите и родителите / настойниците. Както беше направено по време на DEE, професионалната литература за повишаване на осведомеността трябва да бъде предоставена на всички лица, участващи в образователния процес.

Добре работи за ангажиране на родители / настойници чрез занимателни и творчески събития, в които децата имат централна роля. Според оценката на дейностите, свързани с работата на родителите, това, което родителите / настойниците се радват най-много, е да прекарват време с децата си и да ги гледат как изпълняват различни творчески занимания (напр. песни, стихотворения, театрални постановки). Това използване на творчески инструменти би работило добре и за събития, където родители / настойници присъстват като целева аудитория и където акцентът е по-голям върху предоставянето на информация / предаване на знания. Преподавателите знаят как да подхождат към „техните“ родители / настойници и кои видове събития са популярни в техния контекст - непрекъснато признават, че родителите / настойниците са разнородна група и затова трябва да има различни стратегии за ангажирането им и да работят върху пола и въпроси на многообразието.

6. Работа по политики за многообразие, равенство и приобщаване

В резултат на анализа на данните са разработени препоръки за професионалисти и лицата, вземащи решения в системата на предучилищното образование и грижи. Те се основават на следните стъпки на анализ:

- въпросник (28 отворени и затворени въпроса, които целят да съберат информация за възприемането на участниците относно наличието на равенство между половете и разнообразие като цяло и свързани с образованието, виж информацията в глава 2),
- анализ на националното законодателство на страните партньори, статистически методи, включително описателен анализ на данните, графичен анализ на данни и аналитични методи,
- първичен преглед и вторичен анализ на данни от съществуващи проучвания и анализ на документи.

Като страни - членки на ЕС, страните - партньори по проекта са поели ангажимент за премахване на неравенствата и насърчаване на равенството между половете и постигнаха значителен напредък през годините. Въпреки че има области, в които отговорите на проучването от Австрия, България и Италия показват много различни местни обстоятелства, налични са и редица сходни проблеми.

Респондентите от всички страни отчитат силно търсене на по - активно участие на правителствените консултативни и / или определящи политиката органи. Много от настоящите инициативи за насърчаване на равенство / равни възможности, които са известни на респондентите, са базирани на проекти, насочени към осведоменост на обществеността и участие в образователни програми, но липсва участието на последователна мрежа, която включва органи, определящи политиката. Въпреки че резултатите от проучването показват, че

има информираност за органите, отговорни за прилагането на политиките за равенство между половете и техните ангажменти и разпоредби, към тях рядко се обръща внимание.

Във всички страни -партньори все още съществуват стереотипи, които блокират възможностите за прилагане на политиките за равенство и семейството се разглежда като ключов фактор за (не) формирането на ценности за равенство. Тези стереотипи на обществото често създават пречки за лична и професионална реализация. Не е рядък факт, че жените имат ограничени възможности за кариерно развитие и често са недостатъчно платени. Феминизацията и маскулинизацията на професиите е често срещано явление, което само засилва неравенството между половете. Силната образователна система и нови подходи се разглеждат като основно условие за постигане на равенство между жените и мъжете. Образованието е признато като инструмент за постигане на равенство от повечето участници, но специалистите, предимно преподаватели / учители, все още не са достатъчно подготвени да въведат и възпитат ценности като равенство. В образователната система, както и в обществото, липсват добри примери в областта или ако има, те не се довеждат до вниманието на специалистите.

Не на последно място трябва да се обърне внимание на хората с увреждания, мигрантите и етническите малцинства, които страдат от липса на равен достъп до образование, здравеопазването, заетост, кариерно развитие и равно заплащане. Ранните детски години са от решаващо значение за когнитивното, социалното и емоционалното развитие. Образованието в ранна детска възраст, което насърчава равенството и приобщаването, изгражда солидна почва за индивидуално представяне в образователния път и самочувствие. Вземашите решения в местните власти и всички заинтересовани страни в образованието имат ключова роля да извлекат социалната и половата дискриминация от образованието в ранна детска възраст и да я заменят с овластяване.

Когато разглеждаме резултатите от проучването и DEE анализа, стигаме до препоръки за предприемане на действия за:

1. Участие на правителствени и политически органи в активни мрежи от заинтересовани страни. Интензивният диалог за създаване на нови политики е предпоставка за създаването на синхронизирана мрежа от целенасочени интервенции за подобряване състоянието на равенството между половете в държавите.
2. Включване на държавни и общински / регионални органи в инициативи за повишаване на обществеността и разширяване на тяхната мрежа от местни служби. Налице е разпознаваемост на органите, отговорни за прилагането на политиките за равенство между половете и техните ангажменти и регулации, но рядко се търси тяхното съдействие. Често местните структури не присъстват или не са известни на общността и това изисква по-широко разпространение на основните функции и разположение на структурите.
3. Разработване на обвързващи насоки и стратегии за прилагане на мерките за равенство между половете, както и механизми за контрол на спазването. Тази рамка е от решаващо

значение за преодоляване на съществуващата женско-мъжка сегрегация в различни области на личния и професионалния живот. Механизмите могат също така да включват корпоративно сертифициране за политиките за равни възможности.

4. Развитие и усъвършенстване на недискриминационни практики за осигуряване на заетост. Създаването и / или разработването на политики, стимулиращи участието на жените в пазара на труда, кариерно развитие и участие в процесите на вземане на решения, изисква допълнително проучване на възможността за въвеждане / подобряване на действията за преодоляване на разликата в заплащането между половете, въвеждане на пол квоти.
5. Развитие/разширяване на мрежи, които свързват съответните заинтересовани страни и целенасочено дългосрочно държавно/регионално финансиране за мерки и инициативи в областта на равенството между половете. Повечето от инициативите за насърчаване на равенството/равни възможности са базирани на проекти, насочени към повишаване осведомеността на обществото и участие в образователни програми, но липсва участието на подходяща мрежа, в която да са включени органи за създаване на политики.
6. Преодоляване на предразсъдъците, патриархалните стереотипи и дискриминацията, основана на пола. Съществуващите стереотипи блокират възможностите за прилагане на политиките за равенство. Те често създават бариери за лична и професионална реализация и е необходимо да се предприемат мерки като силни културни инвестиции, социална информираност, образование и законодателство, медийно обучение, за да се подобри информираността, че хората са равни.
7. Специален акцент върху образователната система на всички нива и по-задълбочено участие на съответните министерства/органи и училищни ръководства. Силният образователен и системен подход е основно условие за постигане на равенство между жените и мъжете. Образованието е признато като инструмент за постигане на равенство, но специалистите, предимно преподаватели/ учители, все още не са достатъчно подготвени да въведат и възпитат ценности като равенство. Разработването на нови, актуални учебни програми, осигуряването на задължителни и редовни обучения за преподаватели/учители, преразглеждането и/ или разработването на учебници и инструменти за училищата са от голямо значение.
8. По-широко популяризиране на съществуващите добри практики и професионални мрежи. В образователната система, както и в обществото, липсват добри примери в областта или ако има, те не се довеждат до знанието на специалистите и общността. В повечето случаи най-добрите практики са известни на ограничени професионални групи, които имат достъп до по-широки източници на информация и опит, което често не е така в селските райони на страните.
9. По-широк набор от услуги в подкрепа на съвместяването на кариерата и семейството. Има нужда от по-широка мрежа от услуги за отглеждане на деца, която ще позволи на членовете на семейството да балансират личния и професионалния си живот. В

допълнение, гъвкавите мерки, регулиращи отпуска за майчинство и бащинство, биха засилили възприемането на равенството и евентуално ще повлияят на процеса на преодоляване на съществуващите стереотипи в семейните роли.

10. Разработване на политики и практически мерки, които стимулират включването и насърчават възможностите за развитие на хората с увреждания, мигрантите и етническите малцинства, които страдат от липса на равен достъп до образование в здравеопазването, заетост, кариерно развитие и равни заплати.

7. Библиография & Ресурси

7.1. Препоръчителна литература и ресурси

General Gender, Inclusion and Diversity Knowledge for Education

BIEMMI, I. & SATTA, C. (2017): **INFANZIA, EDUCAZIONE E GENERE. LA COSTRUZIONE DELLE CULTURE DI GENERE TRA CONTESTI SCOLASTICI, EXTRASCOLASTICI E FAMILIARI.** About Gender, International Journal on Gender Studies, Vol. 6, n. 12.

GAMBERI, C., MAIO, M. A. & SELMI, G. (2010): **EDUCARE AL GENERE. RIFLESSIONI E STRUMENTI PER ARTICOLARE LA COMPLESSITA'.** Carocci, Roma.

FOCKS, P. (2016): **STARKE MÄDCHEN, STARKE JUNGEN. GENDERBEWUSSTE PÄDAGOGIK IN DER KITA.** Freiburg, Basel, Wien: Herder.

TURIN, A. (2003): **GUIDA ALLA DECIFRAZIONE DEGLI STEREOTIPI SESSISTI NEGLI ALBI.** Città di Torino, <http://www.arcosricerca.it/lavori/step>

GERLACH, STEPHANIE (2016): **REGENBOGENFAMILIEN. EIN HANDBUCH.** 3. überarbeitete und aktualisierte Neuauflage.

NAß ET. AL. (2016), **GESCHLECHTLICHE VIELFALT (ER)LEBEN. TRANS*- UND INTERGESCHLECHTLICHKEIT IN KINDHEIT, ADOLESCENZ UND JUNGEM ERWACHSENENALTER,** Gießen.

SCHNEIDER, C./ TRAUNSTEINER, B. (2013): **VON DER PERSISTENZ DER ZWEIFGESCHLECHTLICHKEIT IM BILDUNGSSYSTEM. SPANNUNGSFELDER - FRAGEN - STANDPUNKTE.** In: Schulpädagogik heute, Heft 8/2013: Lernen und Geschlecht, 317-329

SCHNEIDER, C. (2013): **GENDERKOMPETENZ: VOM ALLTAGSWELTLICHEN GESCHLECHTERWISSEN ZUR THEORIEGELEITETEN PROFESSIONALITÄT.** In: Ernstson, Sven/ Meyer, Christine (Hg.): Praxis geschlechtersensibler und interkultureller Bildung. Wiesbaden: Springer VS Verlag, 19-40.

Analysis of Early Childhood Education Systems

FEDERAL MINISTRY FOR EDUCATION/CHARLOTTE BÜHLER INSTITUT (2016): **OECD THEMATIC REVIEW OF POLICIES ON TRANSITIONS BETWEEN ECEC AND PRIMARY EDUCATION. COUNTRY BACKGROUND REPORT FOR AUSTRIA**, Vienna, online: <http://www.oecd.org/education/school/SS5-country-background-report-austria.pdf> (last accessed 11.09.2019).

FIERLI, E., FRANCHI, G., LANCIA, G. & MARINI, S. (2015): **LEGGERE SENZA STEREOTIPI. PERCORSI EDUCATIVI 0-6 ANNI PER FIGURARSI IL FUTURO**. Settenove: Cagli, Perugia.

HARTEL, BIRGIT ET AL. (2016): **ELEMENTARPÄDAGOGIK IN ÖSTERREICH. VORAUSSETZUNGEN UND WIRKUNGEN ELEMENTARER BILDUNG**, IN: KONRAD OBERWIMMER ET AL. /BIFIE – BUNDESINSTITUT FÜR BILDUNGSFORSCHUNG, INNOVATION & ENTWICKLUNG DES ÖSTERREICHISCHEN SCHULWESENS (HG.): NATIONALER BILDUNGSBERICHT ÖSTERREICH 2018. DAS SCHULSYSTEM IM SPIEGEL VON DATEN UND INDIKATOREN, Band 2, Graz: Leykam Verlag, S. 183-224.

SMIDT, WILFRIED (2018): **EARLY CHILDHOOD EDUCATION AND CARE IN AUSTRIA: CHALLENGES AND EDUCATION POLICIES**. In: *Early Child Development and Care* 188 (5), S. 624–633.

SCHNEIDER, CLAUDIA (2018): **ARTIKEL 10C CEDAW. STEREOTYPE IN ERZIEHUNG UND UNTERRICHT**. IN: UN-KONVENTION ZUR BESEITIGUNG JEDER FORM VON DISKRIMINIERUNG DER FRAU (CEDAW). NGO-SCHATTENBERICHT IN ERGÄNZUNG DES 9. STAATENBERICHTS DER ÖSTERREICHISCHEN REGIERUNG AN DAS CEDAW-KOMITEE. Hg. v. Klagsverband

Practical Guidelines & Methods to Working with Children

AMERICA FOR BULGARIA FOUNDATION (2016): **DAYS OF INCLUSION 2016. A COMPENDIUM OF GOOD EDUCATIONAL PRACTICES**, Center for Inclusive Education.
https://priobshti.se/sites/default/files/uploads/docs/sbornik_dobri_praktiki_priobshti.se.pdf

TASEVSKA, D. & NIKITOV, O. (2010): **CREATING EDUCATIONAL THEATRE**. http://arci-ngo.org/wp-content/uploads/2015/03/1_2_Rukovostvo-obrazovatelyn-teatar.pdf

GENDER PROJECT FOR BULGARIA FOUNDATION (1999): Website with Literature Recommendations, <https://gender-bg.org/en/publications.html>

KINDERBÜRO GRAZ (2017): **KULTURELLE VIELFALT LEBEN – LEITFADEN FÜR KINDERBILDUNGS- UND BETREUUNGSEINRICHTUNGEN IN DER STEIERMARK**.
<https://kinderbuero.at/DATA/UPLOADS/2017/07/LEITFADEN-KULTURELLEVIELFALTLEBEN-2017KINDERBUERO-1.PDF>

HANSEN, R., KNAUER, R & STURZENECKER, B. (2011): **PARTIZIPATION IN KINDERTAGESEINRICHTUNGEN. SO GELINGT DEMOKRATIEBILDUNG MIT KINDERN! BUNDESZENTRALE FÜR POLITISCHE BILDUNG.** Das Netz: Bonn.
<https://www.verlagdasnetz.de/home/neuerscheinungen/531-partizipation-in-kindertageseinrichtungen.html>

KRABEL, J. & CREMERS, M. (2008): **GENDER LOOPS – PRAXISBUCH FÜR EINE GESCHLECHTERBEWUSSTE UND – GERECHTE KINDERTAGESEINRICHTUNG.** (WWW.GENDERLOOPS.EU).

SCHNEIDER, C. (2014): **LEITFADEN FÜR GESCHLECHTSSENSIBLE PÄDAGOGIK FÜR BETREUUNGS – UND BILDUNGSEINRICHTUNGEN FÜR KINDER IM ALTER VON 0 BIS 10 JAHREN.** 3. Aufl. Hg.: Frauenabteilung der Stadt Wien, Wien.
<https://www.wien.gv.at/menschen/frauen/pdf/geschlechtssensible-paed-leitfaden.pdf>

Organizational Development Resources

SCOSSE (2014): **LA SCUOLA FA DIFFERENZA. UN ANNO DI FORMAZIONE SULL'IDENTITA' DI GENERE IN NIDI E SCUOLE DELL'INFANZIA DI ROMA CAPITALE.**
http://www.scosse.org/wordpress/wp-content/uploads/2014/12/Report_lascuolafadifferenza.pdf TO ADD

SCHNEIDER, C. (2009): **GENDER MAINSTREAMING. ANREGUNGEN ZUR GESTALTUNG EINER SCHÜLERINNEN- UND LEHRERINNENGERECHTEN SCHULE.** In: Oldenburger Beiträge zur Geschlechterforschung. Band 11. Gender Mainstreaming und Schule. Anstöße für Theorie und Praxis der Geschlechterverhältnisse. 3. Oldenburger Fachtag Gender Mainstreaming und Schule, 4. März 2008, Universität Oldenburg, 87-103.

7.2. Проектните партньори

Автономна провинция Тренто (P.A.T)

Автономната провинция Тренто (P.A.T.) е една от двете провинции на автономната област Трентино - Алто Адидже / Провинция Южен Тирол в италианските Алпи. Въз основа на италианската конституционна карта автономната провинция Тренто е самоуправляваща се провинция: тя получи специална автономия, която предоставя на провинциалните институции достатъчно законодателни и административни правомощия в почти всички най-важни области - икономически, социални и културни, както и секторите на образованието и науката. Този проект включва два отдела: „Образование“, „Здраве“ и „Отдел за равни възможности“ и Оценител на равните възможности като (политическа подпрепа на Отдела за равни

възможности). Отделът за равни възможности е създаден през 2000 г. и извършва много дейности:

- предлага и приема действия за борба с насилието между половете по отношение на превенцията и осведомеността
- насърчава, координира и приема инициативи за проучване, изследвания и планиране на равенство и равни възможности
- изграждане на тематичен уебсайт (<http://www.pariopportunita.provincia.tn.it>)
- организиране на работата на Център за документация и информация в услуга на гражданите
- организиране на статистически изследвания относно равните възможности
- издаване на тематични брошури
- събиране на данни, свързани с равенството, полезни за наблюдение на развитието на положението на жените и мъжете в нашата провинция и за справяне с възникнали въпроси на национално и европейско равнище

Отделението за предучилищно образование към отдел “Образование” в автономната провинция Тренто отговаря, наред с други неща, за програмите за обучение и квалификацията на предучилищните учители и педагогическия персонал. Традиционната среда на предучилищното образование включва около 400 училища (0-3 и 3-6 годишни деца), както провинциални, така и частни. Преподавателите в началните училища в Трентино имат 32 часа годишно задължително непрекъснато и продължаващо обучение, както и възможности за допълнително специализирано обучение. Отделът за началите училища също насърчава и координира изследователски и иновационни дейности. Предучилищното образование в Италия се организира в детски градини и ясли. Детските ясли (за деца от 0-3 години), се управляват от общини и кооперации, а провинцията има надзорна роля. Детската градина продължава 3 години и обхваща деца от 3 до 6 години. Предучилищното образование е част от системата на образованието и обучението, но не е задължително.

Център за интердисциплинарни изследвания на пола към Университета в Тренто

Университетът в Тренто е основан през 1962 г. и винаги е целил изграждането на съюз с италиански и чуждестранни институции и организации. През 1982 г. Университетът (дотогава частен) става публичен, със статут, който гарантира самостоятелно управление. Миланското споразумение, подписано през 2009 г. между правителството и автономната провинция Тренто (заедно с това на Болзано и регионалната власт), относно промяната в специалния Устав за автономия на финансовите разпоредби, даде на провинцията нова власт над университета. Това е допълнителна стъпка напред в развитието на университета и гарантира, че финансовите средства ще бъдат ефективно разпределени и достатъчни. Има повече от 16 000 студенти, около 600 преподаватели и изследователи и същия брой технически и административен персонал:

тези цифри показват, че университетът може да осигури идеална среда за обучение и изследвания.

Центърът за интердисциплинарни изследвания на пола (CSG - <http://web.unitn.it/csg>) е изследователски център, създаден през 2007 г. в рамките на катедрата по социология и социални изследвания на университета в Тренто, като приема различията между половете като ключов инструмент за разработване на изследвания и най-добри практики за насърчаване на равенството между половете и социалните иновации в много различни области: икономическа, юридическа, политическа, научна, социална и хуманитарна. Основната му цел е разпространението на джендър културата чрез различни инициативи като културен обмен, изследователски дейности, обучения и семинари.

Асоциация „Спасете детето в Щирия“

Асоциация „Спасете детето в Щирия“ е с нестопанска цел и безпартийна. Нашата мисия се основава на принципите на Женевската декларация за признаване на правата на детето, осигуряване на защита и помощ на деца в нужда, без оглед на националност, религия и расова принадлежност, помощ в извънредни ситуации и др. Основните принципи в нашата работа са свързани с осигуряване на качествено образование, подкрепа за развитие и самопомощ с цел повишаване на качеството на живот на хората. Нашите целеви групи са деца, юноши и възрастни, хора с психични увреждания, независимо от техния статус, класа, националност, религия или раса, политически настроения и пол, както и хора изпаднали в криза или проблемни житейски ситуации. Чрез работата си ние гарантираме разнообразие от методи, основани на висока професионална и лична компетентност на нашите експерти. Квалификацията на нашите служители се основава на специфично, непрекъснато обучение, работа в екип и интервюта. Ние се ангажираме да разработваме и гарантираме публично признати стандарти за качество. Не само в настоящето, но и в средносрочен и дългосрочен план ние създаваме пространство за успешно развитие на високото ниво на качество в организацията. Следваме съвременните тенденции и сме наясно със социалнополитическия модел за подражание. Нашата цел е да осигурим приемането на социалната политика чрез нашата работа, както и да представим стойността на тази дейност икономически ефективна. Ефективното използване на наличните човешки и финансови ресурси и съответната прозрачност по отношение на процесите на вземане на решения са искания на нашите клиенти. Следователно тяхното удовлетворение е важна цел за нас. Организацията е сертифицирана по ISO 9001: 2008.

Сдружение „Алианс за регионални и граждански инициативи“

Алианс за регионални и граждански инициативи (АРГИ) е неправителствена организация, регистрирана в обществена полза в началото на 2006 г. Седалището е в град София, като има

клонове в пет града в България - Хасково, Благоевград, Видин, Силистра и Ловеч. Сдружението има лиценз № 200712450 от Националната агенция за професионално образование и обучение (НАПОО) за организиране и провеждане на обучение за професионална квалификация, както и има лиценз от МОН за провеждане на обучения на педагогически специалисти. Сдружението е член на Национален алианс за социална отговорност (НАСО) от 2009 г. АРГИ е член на Българска платформа за международно развитие (БПМР), която е мрежова структура от неправителствени организации, работещи в сферата на международното сътрудничество, образование за развитие, здравеопазване, равенство на половете, опазване на околната среда, устойчиво развитие.

МИСИЯТА на АРГИ е да подпомага развитието на гражданското общество в България чрез насърчаване на участието на хора от всички социални групи в обществените дела и управлението на страната с цел подобряване на социалното и икономическото положение и качеството на живот на българските граждани.

ОСНОВНИ ДЕЙНОСТИ В БЪЛГАРИЯ

- Подкрепя развитието и прилагането на инициативи за икономическо, социално и културно развитие на регионите в България;
- Насърчава гражданската инициатива чрез подкрепа, инициране и изпълнение на действия за участие на гражданското общество в процеса на вземане на решения на публичните институции;
- Организиране на съвместни инициативи с органи на правителството и местните власти;
- Засилва социалното участие на младите хора за решаване на техните специфични проблеми и подпомага малцинствените групи, хората с увреждания и социално уязвимите групи;
- Организира и провежда обучения и семинари с цел повишаване на професионалната квалификация на работната сила в Центъра за професионално обучение към АРГИ;
- Иницира и участва в изграждането на партньорски мрежи с национални и международни организации и НПО;

Сдружението развива успешно и последователно мащабни инициативи, използвайки възможностите за участие в партньорски мрежи, което създава предпоставка за сътрудничество и подкрепа между НПО, работодатели, местни и публични власти, медии, други структури на гражданското общество, доброволци и т.н., не само в национално, но също така и на междурегионално и транснационално ниво. От 2006 г. Сдружение "АРГИ" реализира множество проекти в различни области – младежки дейности (обучения за повишаване капацитета на НПО), насърчаване на доброволчеството, глобално образование, антидискриминация, устойчиво развитие, културни и социални дейности, регионално и междурегионално развитие, предприемачество, туризъм и др. Имаме изградени партньорства с организации от Румъния, Турция, Сърбия, Македония, Унгария, Полша, Великобритания, Тунис, Кипър и др. АРГИ има внедрена система за управление на качеството ISO 9001:2015.

Институтът за изследвания на мъжествеността и изследванията на пола е отдел на Асоциацията за мъже и джендър въпроси Щирия (AMGI). AMGI е неправителствена организация, основана през 1996 г. Дейностите ѝ обхващат провинция Щирия (с приблизително 1 000 000 жители). Центърът се намира в Грац, Австрия, с клонове в два района (Брук, Фелбах). Целта на центъра е да предоставя специфични за пола услуги, по-специално по отношение на превенцията на насилието и консултации за момчета (сексуалност, превенция на насилието), както и да осъществява работа в мрежа, образование и обучение, насърчавайки обществената дискусия по въпроси, засягащи мъжете и изследванията свързани с тях (превенция на насилие, „мъжественост и грижи“). Изследователският отдел (Институт за изследвания на мъжествеността и изследвания на пола) взе участие в проекта. Институтът има богат опит в международни научни проекти за равнопоставеност. Той беше партньор на европейския проект GenderLoops (инструменти, ресурси и стратегии за справяне с проблемите на пола в образованието в ранна детска възраст и за обучители на учители) и проведе обучения за равенство на половете и многообразието за преподаватели в институции за ранна детска възраст, както и лекции и статии, свързани с темата. В сътрудничество с Frauenservice Graz (Служба за жени Грац) AMGI участва в работна група по интегриране на половете, наречена „GenderWerkstätte“ „Джендър лаборатория“), където жените и мъжете работят непрекъснато върху усъвършенстване на методите, отразявайки / оценявайки опита от обучението по равнопоставеност и наблюдение на свързаните с това изследвания и нови разработки. Организационният анализ, обученията, консултациите и проектите се реализират в различни организации и се предлагат на заинтересованата общественост.

8. Приложение

8.1. Лист за наблюдение: Контакт с родители

Моля, наблюдавайте и документирайте в течение на един месец как родителите присъстват във вашето учебно заведение.

Основни въпроси, за които искаме да разберем повече са:

- Доколко са ангажирани бащите, колко са ангажирани майките, доколко са ангажирани други лица, които се грижат за децата?
- Кои теми са от най-голямо значение, когато говорим с родителите или родителите говорят с нас?
- Пола и сексуалността тема ли са във взаимодействията (например по отношение на обличане, игра, поведение, специални събития, приятелства, ...)
- Разликите между децата тема ли са, така както културата, езика, традициите, произхода им.

Информация за това как да използвате чувствителни данни

Искаме да гарантираме запазването на анонимността на децата и родителите, както и да запазим данните на вашата институция. Ето защо ви молим да прегледате готовите материали и имената на лицата, които сте посочили, да запишете само с буква преди да ги предатете на експертите на DEE. Предлагаме да използвате първата буква на фамилията им, за да идентифицирате родители и други лица, които се грижат за тях, в комбинация с връзката, която имат към детето (вижте по-долу). За децата, моля, изберете измислено име, започващо с първата буква на тяхното собствено име и първата буква на фамилията им.

Примери:

Дете: Джесика П (за Джулия Павароти), Мартин Х (за Масимо Хубер) и т.н.

Родители: майка З (за майка с фамилия Занела), леля: леля З (за леля с фамилно име Занела), баба З, голяма сестра З, друга жена * позиция(моля, уточнете) З,...

Същото е валидно за бащата, чичото, дядото, брат, или друг мъж * ...

Дата / час	Име на детето	Родител	Ситуация	Теми на взаимодействие	Коментари	Преподавател (и) присъстващ

8.2. Контролен списък по тема „Равнопоставеност на половете и разнообразието“ в нашето учебно заведение

Настоящият материал е инструментариум, който ще ви даде възможност да анализирате по какъв начин темите, свързани с пола и разнообразието, се разглеждат във вашето учебно заведение.

Моля, наблюдавайте и отбелязвайте в продължение на 1 месец, като използвате описаните по-долу инструменти и отделяте време да говорите, гледате, слушате и да документирате наблюденията си най-малко 5 дни.

Необходимо е да разсъждавате върху въпроси като: игрите, на които играят децата, грижите, които Вие и колегите Ви полагате за децата или работата с родителите. Това не означава да разпитвате родителите - по-скоро значение имат вашите наблюдения, размишления и анализ. Наблюденията никога не включват директно родителите! Целта на този списък е да отразява ежедневната работа във вашето заведение. Тази основана на доказателства перспектива трябва да постави основата за по-нататъшно развитие на мерки и подходи, насочени към темата за разнообразието и равнопоставеността на половете в образованието от ранна детска възраст.

Моля, разгледайте картината по-долу. Тя показва различните аспекти които влияят на децата. Това са и въпросите, които да търсите и отбелязвате по време на вашата работа по темата.

Фигура 1 Аспекти на разнообразието

Вдъхновен от графика в публикация на Kinderbüro Graz: <https://kinderbuero.at/data/uploads/2017/07/Leitfaden-KulturelleVielfaltLeben-2017-Kinderbuero-1.pdf>, S. 12.

Тук можете да намерите статии за многообразие и приобщаване: <https://www.gardenswartzrowe.com/archives>

Тези аспекти влияят върху децата и върху хората от социалното им обкръжение. Те също могат да повлияят на работата Ви по много начини. Тези аспекти съответстват на инструментите за анализ в този контролен списък.

Предлагаме Ви да се съсредоточите върху следните аспекти:

1. Книги и писмен материал
2. Карта за наблюдение - използване на игри
3. Използване на стаята - Децата правят снимки
4. Грижи и помощ от персонала към децата - Обличане и събличане на децата при излизане навън
5. Облекло
6. Семейство
7. Работа с родители
8. Сексуално и полово разнообразие
9. Персонал

Информация за използването на чувствителни данни по ЗЗДЛ

Искаме да гарантираме запазването на анонимността на децата и родителите, както и да запазим данните на Вашата институция. Затова Ви молим, да прегледате готовите материали и да анонимизирате лицата, които сте идентифицирали по име преди да ги предадете на изследователите по проекта. Препоръчваме да използвате първата буква на фамилното им име, за да идентифицирате родителите и другите настойници, в комбинация с връзката, която имат с детето (виж по-долу). За децата, моля, изберете измислено име, започващо с първата буква на тяхното и първата буква на фамилното им име.

Пример:

Дете: Джесика П (за Джулия Павароти), Мартин Х (за Масимо Хубер) и т.н.

Родители: майка З (за майка с фамилия Занела), леля: леля З (за леля с фамилно име Занела), баба З, голяма сестра З, друга жена * позиция (моля, уточнете) З.

Същото е валидно за бащата, чичото, дядото, брат, или друг мъж *.

1) Книги и писмен материал

Разгледайте книгите и материалите, които използвате във Вашето заведение, през призмата на темата "разнообразие и равнопоставеност на половете" и определете как са представени половете и другите социални роли (стереотипи). Използвайте метода 3-R като база, за да организирате наблюденията си. Този метод е подходящ за анализ на книги и писмени материали.

3-R Method- Representation (Представителство), Resources (Ресурси), Realities (Реалности)

Представителство: Как са представени различните полове в книгите? До каква степен и в какви роли? Съществуват ли "други" полове (освен мъжки и женски, транссексуални, интерсексуални и т.н.)? Какъв е използваният език (мъжки род, неутрален - симетричен мъжки/ женски, лингвистична "разлика между половете" и т.н.)? Дали полът е представен във връзка с други социални роли (например етническа / расова, религиозна, сексуална ориентация, възраст)?

Ресурси: Как се разпределят различните ресурси между половете? Как се използва пространството и времето в материала (например мъжете навън, жените вътре)? Действията насочени ли са стереотипно (жените, които се грижат за децата, мъжете в платена работа, хубави момиче и силни момчета и т.н.)? Дали връзката между активност и пасивност е породена от пола?

Реалности: Защо условията са изобразени точно така? Как изглеждат основните ценности и норми зад представителствата? Какъв модел женственост и мъжественост предлага материалът? Представено ли е разнообразието? По какъв начин?

Моля, обърнете внимание на книгите, които се използват главно във Вашето заведение. Опитайте се да се съсредоточите върху ПРЕДСТАВИТЕЛИТЕ на половете, разпределението на РЕСУРСИТЕ и РЕАЛНОСТИТЕ (3-R) и попълнете следната таблица (1).

Таблица (1) Книги

Моля, определете какъв процент от книгите, се фокусират върху ...	Процент на книгите (приблизителен) %
... не- стереотипни представи за пола ...	
Жени/момичета като силни и авантюристични	
... мъже / момчета като грижовни и полезни за другите	
... други полове освен жени и мъже ...	
... разнообразие в семействата (например двама родители, самотни родители, мъж- самотен родител, еднородители, семейства с доведени деца от предишен брак, ...) ...	
.. нестандартни професии (момчета в грижи, момичета в техниката) ...	
... хора с различен цвят на кожата и/ или многоезични ...	
.. изключване, дискриминация и предразсъдъци ...	
... физически и / или психически заложби /увреждания...	
религия	
... сексуално образование ...	
... предотвратяване на насилие и / или устойчивост ...	

2) Карта за наблюдение - Използване на стаята (пространството за забавления) и игри

За да разберете какви игри предпочитат да играят децата, препоръчваме Ви да изготвите диаграма за наблюдение, както е показано по-долу, и да документирате какви игри / дейности предпочита детето, в кой ъгъл на стаята за игра. Можете и Вие да се включите в играта. Препоръчваме да попълвате картата един до два пъти седмично в точно определен час (например в 9:00 часа). Моля, попълвайте информацията в течение на 1 месец, като използвате картата за наблюдение. Това води до общо 8 попълнени карти за наблюдение.

Фигура (2) Пример за карта за наблюдение

3) Използване на стаята (пространството) - деца правят снимки

Наблюдавайки децата, попълнете вашите впечатления. Помолете децата да направят „моментна снимка/картина“ в стаята за игри като отговорят на следните въпроси:

- В кои части от детската градина обичате да играете най-много?
- Къде в детската градина се чувстват комфортно?
- В кои части от детската градина не ви харесва да играете?
- Къде в детската градина не се чувствате комфортно?

В сесиите за „моментни снимки“ отбелязвайте имената на децата и техните отговори. Това ще Ви позволи да оцените по-късно „снимките“ на база пола и многообразие.

Направете изложба във входното антре на Вашето учебно заведение.

4) Грижи и помощ от персонала към децата - Обличане и събличане на децата при излизане навън)

Помощта на персонала в отглеждането на децата в детските заведения е важно измерение на разликите между половете в детските заведения. Това може да се наблюдава в различни ситуации на ежедневието в детската градина. Обличането и събличането, когато децата излизат

навън, е една възможност да се обърне внимание на взаимодействията, които се пораждат между персонала и децата, а също и между децата в помещенията за преобличане / входното антре.

Искате да разберете кой помага и кой се нуждае от помощ и как полът и разнообразието играят роля? Моля, наблюдавайте ситуациите на обличането и събличането четири пъти по време на фазата на едномесечното документиране. Важно е да наблюдавате едни и същи деца за да се отчетат промените във времето. Моля, използвайте този метод само с подходяща възрастова група (деца, които могат да се обличат и да се събличат). Моля, водете бележките си само през работния ден, когато децата излизат (например на разходка, в двора). По време на второто попълване на контролния списък, същата група деца, следва да бъде наблюдавана отново.

Моля, обърнете внимание на следните въпроси:

- Персоналът помага за обличане и събличане
- Детето моли възрастен за помощ
- Децата си помагат взаимно
- Персоналът приканва детето да се облича и / или съблича

Попълнете следната таблица

Таблица (2). Обличане и събличане на децата

Име на детето	Персоналът предлага помощ	Детето иска помощ	Децата си помагат едно на друго	Персоналът приканва детето

Моля, помислете и опишете влияещите фактори за ситуациите, които наблюдавахте:

5) Облекло

От ранна възраст децата се сблъскват с норми и ценности по отношение на облеклото. Социалната среда (в това число медиите и рекламата), възрастните и връстниците влияят върху детските усещания за тялото и облеклото и обикновено водят до ограничени възможности за обличане, с възможности за нарушаване на стереотипите (например момчетата могат да носят розови дрехи?).

Моля, обърнете внимание на ситуацията във Вашето заведение и отговорете на следните въпроси:

Как децата се определят чрез дрехите? За кого е важно облеклото? Кой се грижи за него? Моля, опишете също и децата, за които облеклото е важно по отношение на пол, възраст, класа и т.н.

Колко често посрещате децата с изречения като *"днес си много хубав/а"* или *"каква хубава рокля си облякла днес"*? Кои са тези деца? Как ритуалите по посрещане и изреченията се отразяват при различните деца.

В кои области на вашата работа с деца облеклото играе важна роля (например танци)? Как е свързано с пола и разнообразието на децата? Дайте примери.

6) Семейства

Концепцията за семейство с хетеросексуални родители и едно или две деца обикновено има нормативно влияние върху понятието "семейство" в западните общества. Но ние знаем, че в детската реалност съществуват много различни форми на семейства. Съществуват семейства само с един родител, еднополови двойки, семейства с деца от предишни връзки или други форми на семейства, които са обичайни за децата, без да бъдат отразени в книги, песни и др. Затова обсъдете темата заедно с вашия екип. Не питайте родители или децата. Опитайте се сами с екипа си да разберете, ако във вашето заведение съществуват различни форми на семейства:

Помислете за семейства със самотен родител, еднополови родители, семейства с деца от предишни връзки, един родител. Колко различни видове семейства наблюдавате в ежедневната работа с децата? Какви са формите на семействата?

Помислете за всяко дете във вашето заведение: Познавате ли различните семейни форми, в които децата от вашето заведение растат?

Знаете ли как децата се обръщат към родителите си (на име, "мамо" или "маме", "татко" и "тати" и т.н.)?

7) Работа с родителите

Често се случва информация за децата да се предава на майките. Това е свързано с нормите и ценностите около грижите (основно свързани с жените), но също и с моделите за разпределение на работата. Моля, помислете за следните въпроси във вашия екип и обобщете резултатите.

В случай, че детето се нарани, на кой от родителите или близките роднини на детето обикновено се обажда? Помислете за всички деца във вашето заведение и изчислете процента родители/роднини (например майка, баща), когото търсите в случай на спешност. Моля, опишете резултатите.

Помислете върху примери от ежедневната Ви работа с децата напр.: *"Какво сготви баща ти вчера вечерта?"* Или *"Моля те, не тичай по чорапи, майка ти ще трябва да ги пере после"*. Моля, опишете примерите, върху които сте мислили и резултатите от дискусията в екипа ви.

На кого обичайно давате информация за хранене, поведение, обличане, събитие, задължения и такси? Помислете за всички деца във вашето учебно заведение и изчислете процента родители/роднини (например майка, баща), на който предоставяте тази информация. Моля, опишете резултатите.

Участват ли активно в работата на заведението, мъжете, роднини на децата (например баща, дядо)? Помагат ли при организиране на екскурзии, празници? Присъстват ли на родителски срещи? Във Вашето учебно заведение, организират ли се специални събития за бащите (например за Деня на бащата)? Моля, опишете как участват мъжете в дейностите на учебното заведение?

Работили ли сте някога по теми свързани с равенство на половете и разнообразието в работата си с родителите? Дайте примери.

8) Сексуално и полово разнообразие

Моля, помислете върху въпросите за половото и сексуалното разнообразие и поговорете по темата във вашия екип. Обобщете резултатите.

Вашето учебно заведение разглежда ли многообразието от деца по отношение на пола (момчета, момичета, други?). Моля, дайте примери как се адресира темата? Всеки ден или от време на време? Кои теми? Кои целеви групи (например роднини, хомогенна работа с деца...).

Случвало ли ви се е или на ваши колеги някога да сте попадали на ситуация с очевидно незачитане на установените по отношение на пола норми (трансгресия) (например, момче да обича да носи шноли и е атакувано поради това). Моля, опишете какво се е случило и как сте се справили със ситуацията.

Вие или Ваш колега, някога били ли сте изправени пред интерсексуален човек (небинарен, без определени първични полови признаци т.н.) във Вашето учебно заведение? Моля, опишете какво се е случило и как сте се справили със ситуацията.

9) Персонал

Моля, посочете броя на персонала във Вашия обект по отношение на следните показатели за разнообразието

Пол _____
Етнически произход _____
Възраст _____
Образование _____
Друго _____

Моля, дайте кратко описание за квалификацията на персонала във Вашето заведение по отношение на пол и разнообразието. Колко учители са посещавали такива обучения? Моля, посочете обучението.

8.3. Теми от обучителния курс: Описание на съдържанието

Първи модул от обучителния курс. Въвеждащи дейности.

1) Идентичност и многообразие

продължителност	2 часа
теми	• Ролите на пола и основни понятия за равенство • Многообразие и интерсекционизъм - категории социални неравенства • Джендър мейнстримийнг
образователни цели	• Научете повече за понятията и терминологията (знания) • Повишаване на информираността за функционирането на пола (умения) • Повишаване на информираността за ролята на учителите за преодоляване на стереотипите и предразсъдъците (умения)
образователни техники	Можем да наречем това упражнение „Вие- като човек с различни характеристики/ характеристики на многообразието“. Участниците са помолени да попълнят карта със социални характеристики (вкл. норми/ценности на многообразието, които ги характеризират и затова са важни за тях. След това те трябва да разсъждават за своите индивидуални избори/разбирания в малки групи (по 2-ма участника). След това всеки участник ще има възможност да разсъждава в голямата група (доброволно).
учебни материали	• „Вие - като човек с различни характеристики/ характеристики на многообразието“. • Four Layers of Diversity (Приложение стр. 46)
очаквани резултати от обучението	Ако участниците работят по въпросите на пола и многообразието с децата, от съществено значение е да се запознаете с тяхното собствено/лично разбиране за пола. Това ще им даде различна перспектива и ще помогне да се изяснят целите на педагогическите практики, така че да се подобри професионалната работа.

2) Ролите на половете в детството

продължителност	2 часа
теми	• Ролите на пола - основни понятия • Джендър мейнстрийминг • Семейни роли
образователни цели	• Научете повече за понятията и терминологията (знания) • Повишаване на информираността за функционирането на пола (умения) • Повишаване на информираността за ролята на учителите за преодоляване на стереотипите и предразсъдъците (умения) • Укрепване на способността за работа по темите за многообразието и равенството (компетентност)
образователни техники	• Сесия въпроси/отговори • Изготвяне на списъци • Групова работа върху текстове (популярна приказка) • Дискусия и обратна връзка
учебни материли	Пример за въпроси: „Как родителите се подготвят за раждането на дете в семейството? Какви са предпочитаните дрехи за момчета и момичета? Какви са играчките, които най-често получават момчета и момичета? Какви са разказите/посланията, предавани от възрастни на деца от ранното детство? Какво можем да научим от приказките? • Флип графики и маркери • Копия на избрани текстове • Играчки
очаквани резултати	Участниците разбират как се усвояват от децата ролите на пола още от най-ранна детска възраст. Участниците разбират важността на стереотипите и въздействието, което те могат да окажат върху децата. Участниците разбират влиянието на социалната среда, включително медиите върху възприемането от децата на техните полови роли.

3) Равенство. Подходи.

продължителност	2 часа
теми	• Ролите на пола и основни понятия за равенство • Многообразие и интерсекционизъм - категории социални неравенства • Джендър мейнстримийнг • Хетеронормативност
образователни цели	• Научете повече за понятията и терминологията (знания) • Повишаване на информираността за функционирането на пола (умения) • Повишаване на информираността за ролята на учителите за преодоляване на стереотипите и предразсъдъците (умения)
образователни техники	Може да започнете с упражнение, чрез което „различните подходи към пола“ стават видими. Помолете участниците да станат и да се позиционират в група, като се съсредоточат върху въпроса: Как може да се постигне равенството между половете? - Момчетата * и момичетата * трябва да бъдат третирани еднакво - Момчетата * и момичетата * са различни и затова трябва да се третират различно - Дихотомната концепция за момчета * и момичета * трябва да бъде изключена. Различни характеристики на идентичност трябва да се разглеждат заедно. Тези отговори се записват на листови хартия за флипчарт, позиционирани в различни ъгли в залата. Участниците са помолени да обосноват отговорите си. Чрез този метод могат да бъдат въведени и обсъдени различни теоретични положения (равни права, различни подходи, деконструктивизъм и т.н.)
учебни материали	• Хартия за флипчарт и моливи • Лаптоп и мултимедиен проектор
очаквани резултати	Ако участниците работят по въпросите на пола и многообразието с децата, е от съществено значение да проучите тяхната собствена история/разбиране за пола. Това ще им даде различна перспектива и ще помогне да се изяснят целите на педагогическите практики, така че да се подобри професионалната работа.

4) Семейни роли и медии

продължителност	2 часа
теми	- Семейни роли - Разделение на труда - Хетеронормативност - Превенция на насилието, основано на пола
образователни цели	- Научете повече за понятията и терминологията (знания) - Развиване на информираността за функционирането на пола (умения) - Развиване на информираността за ролята на преподавателите за преодоляване на стереотипите и предразсъдъците (умения) - Укрепване на способността за работа по темите за многообразието и равенството (компетентност)
образователни техники	- Мозъчна атака (брейнсторминг) - роли в семейството - Създаване на списъци с описания - Обсъждане и обратна връзка - Споделяне/четене Пример за въпроси: Какво се очаква от майките да правят у дома? Какво се очаква от бащите да правят у дома? Кой е родителят, с който работят предимно учителите/възпитателите? Защо? Отпуск по майчинство срещу отпуск по бащинство; Кой е „по-добрият“ родител? Какво означава „супер мама“ и „супер татко“? На какво учат децата майките и на какво бащите?
учебни материали	- Флипчарт и маркери - Снимки от списания - Копия на кратки показания
Очаквани резултати	Участниците разбират как стереотипите за пола влияят на отношението на момчетата и момичетата към семейните задължения и семейния живот. Участниците разбират как медиите допринасят за укрепване на стереотипното разбиране на семейните роли чрез различни реклами и изображения на мъже и жени.

	Участниците разбират влиянието на социалната среда, включително медиите, върху възприемането на децата за техните полови роли.
--	--

5) Семейни роли и грижи в нов контекст

продължителност	2 часа
теми	• Ролите на пола и основни понятия за равенство • Семейни роли • Хетеронормативност • Категории социални неравенства
образователни цели	• Научете повече за понятията и терминологията (знания) • Развиване на информираността за функционирането на пола и пресичащи се категории (умения)
образователни техники	Този урок ще предостави обща рамка за проблемите на пола с конкретен акцент върху анализа на възпроизвеждането на половите стереотипи в семейния контекст и ролите за грижа в семейството. Нещо повече, ще идентифицира и анализира основните трансформации относно състава на семейството от гледна точка на географски и етнически произход на членовете, не-хетеронормативните семейства и др. лекция; дискусия; мозъчна атака.
учебни материали	• Хартия за флипчарт и моливи • Лаптоп и проектор • Презентация на PowerPoint • Видео
очаквани резултати	Участниците, участващи в обучителния курс в края на този модул, трябва да придобият осведоменост относно възпроизвеждането на половите стереотипи в семеен контекст и да развият чувствителност към последните трансформации в дефиницията на семейството и практическото структуриране.

6) Превенция на насилието основано на пола

продължителност	2 часа
теми	• Семейни роли • Разделение на труда • Категории социални неравенства • Роли на пола и основни понятия за пол • Хетеронормативност • Интегриране на пола • Насилие, основано на пола
образователни цели	• Научете повече за понятията и терминологията (знания) • Повишаване на информираността за функционирането на пола (умения) • Повишаване на информираността за ролята на учителите за преодоляване на стереотипите и предразсъдъците (умения) • Укрепване на способността за работа по темите за многообразието и равенството (компетентност)
образователни техники	• Мозъчна атака (брейнсторминг) • Лекция • Казуси • Дискусия Какво е насилие, основано на пол: определение и видове; физическо и психическо насилие; мъже и жени като жертви на насилие, основано на пол; избор/решение за аборт; полигамия; осакатяване на женските полови органи; насилие по време на въоръжени конфликти; домашно насилие; насилие в училище; предотвратяване на насилието; убежища, специфични закони и международни конвенции; ролята на мъжете в превенцията на насилието.
учебни материали	• Флипчарт и маркери • Казуси • Четене/споделяне • Списък на ресурсите
очаквани резултати	Участниците научават определението за насилие, основано на пол. Участниците научават различните видове насилие и как да разпознаят признаците на насилие в поведението на децата.

	Участниците научават към кого да се обърнат в случай, че станат свидетели на случай на насилие. Участниците учат някои основни умения за реагиране в случай на съмнение за насилие над дете в семейството.
--	--

Четвърти модул. Въвеждане в професионалната практика.

7) Метод 3 – R

продължителност	2 часа
теми	• Тела и сексуалността • Семейни роли • Разделение на труда • Категории социални неравенства • Ролите на пола • Хетеронормативност • Овластяване на момичета • Мъжественост (грижи) • Превенция на насилието, основано на пола
образователни цели	• Анализирайте как влияят механизмите за равенство на половете в учебните заведения (умения) • Повишаване на информираността за ролята на учителите за преодоляване на стереотипите и предразсъдъците (умения) • Укрепване на способността за работа по темите за многообразието и равенството (компетентност) • Намиране, използване и подбор на материали по темата за равенство на половете и многообразието (компетентност)
образователни техники	Този урок ще започне с лекция, представяща използването на метода 3-R като матрица за организиране на наблюдения в детски заведения. 3-R метод - Предоставяне (Representation): как са представени половете в книгите? До каква степен и в какви роли? Представени ли са полове освен мъжки и женски? Как е представен полът в използвания език? Обвързано ли е представянето на пола с други социални елементи (например етническа принадлежност / раса, религия, сексуална ориентация, възраст)? - Ресурси (Resources): как се разпределят различните ресурси между половите групи? Как се използват пространството и времето в

учебни материали очаквани резултати	материала (например мъже навън, жени в къщи)? Има ли стереотипно определени действия (жени, които се грижат за деца, мъже с добре платена работа, хубави момичета и силни момчета и т.н.)? Равнопоставена ли е връзката между активността и пасивността? - Реалности (Realities): защо условията са изобразени точно такива, каквито са? Какви са основните ценности и норми зад действията? Съобщават ли се стереотипни, модернизирани или други признаци и очаквания в зависимост от пола? Кой модел на женственост и мъжественост предлага материалът? Представено ли е разнообразието (или компромис)? По време на лекцията ще бъдат разгледани различни области на анализ (книги, игри, работа с родители, използване на отделни кътове за игри, споделяне на отговорности на персонала и т.н.) и ще бъдат показани различни примери за анализ. 3-R методът за анализ ще бъде приложен от участниците. Участниците ще бъдат помолени да използват метода, когато работят с материали от различни области. Затова експертите в проекта помолиха педагозите, участващи в курса за обучение, да подготвят предварително материал за анализ: - Направете снимки от детското заведение (концепции за стаи/кътове за игра) - Носете книги (книги с картинки и книги с текстове на песни) - Донесете информационни материали за детското заведение - Донесете информационен материал за родителите В рамките на малки групи (приблизително по 4-има участника всяка група) участниците прилагат метода 3-R към материали, които са донесли на курса за обучение (книги, информационен материал, концепции за стаи/кътове за игра в занималните и др.). След това от тях се изисква да направят представяне, отразяващо констатациите в групите. Мненията и наблюденията ще бъдат обсъдени в цялата група. • Хартия за флипчарт и моливи • Лаптоп и мултимедиен проектор • Книги, информационен материал, снимки и др. от детските заведения • 3-R метод на работен лист Участниците се научават да прилагат метода за анализ на пола и разнообразието върху ежедневните дейности в детските градини и
---	--

	началното училище. По този начин те научават как полът и многообразието влияят на ежедневната работа в учебните заведения. Участниците учат за пола и разнообразието като междусекторна тема в образованието в ранна детска възраст и как тези измерения формират „скрита“ учебна програма.
--	--

8) Работа с книги с илюстрации

продължителност	2 часа
Topics	• Роли и основни понятия за пол • Семейни роли • Хетеронормативност • Тела и сексуалност • Овластяване на момичета • Категории социални неравенства • Превенция на насилието, основано на пола
образователни цели	• Повишаване на информираността за ролята на учителите за преодоляване на стереотипите и предразсъдъците (умения) • Укрепване на способността за работа по темите за многообразието и равенството (компетентност) • Намиране, използване и подбор на материали по темата за равенство на половете и многообразието (компетентност)
образователни техники	Този модул ще предостави преглед на книжки с картинки като практически инструменти за предаване на знания, премахване на стереотипите и изграждане на чувствителност по отношение на темата за равенство на половете при 6-годишите. • Групова работа • Мозъчна атака (брейнсторминг) • Лекция Power point presentation
учебни материали	• Книги с картинки • Флипчарт, хартия и моливи • Лаптоп и мултимедиен проектор
очаквани резултати	Участниците в курса ще повишат своята информираност за ролята на книжките с картинки за ограничаване на стереотипите при децата и

	изграждане на чувствителност по отношение на темата за равенство на половете.
--	---

9) Ролята на рефлексията като образователен подход

продължителност	2 часа
теми	• Тяло и сексуалност • Семейни роли • Разделение на труда • Категории социални неравенства • Ролята на пола и основни понятия за пол • Хетеронормативност • Джендър мейнстримийнг • Овластяване на момичета • Мъжественост (грижи) • Превенция на насилието, основано на пола
образователни цели	• Повишаване на информираността за ролята на учителите за преодоляване на стереотипите и предразсъдъците (умения) • Укрепване на способността за работа по темите за многообразието и равенството (компетентност)
образователни техники	Този последен модул ще се съсредоточи върху ролята на преподавателите за формиране на стереотипи. Всеки има своята лична история, която започва от детството и продължава до днес. Важно е да можем да проследим и да можем да анализираме случващото се, за да разберем кои сме и как изборите ни са повлияли върху развитието на нашия живот. Урокът може да стартира с обща мозъчна атака, като се започне например с помощта на снимки, списания или снимки. „Откъде идва нашето разбиране за пола? Започвайки от себе си и от собствената си история”.
учебни материали	• Флипчарт, хартия и моливи • лаптоп и мултимедиен проектор • Списания • Фотоалбуми
очаквани резултати	В края на този финален модул участниците трябва да са повишили информираността за своята роля в образователната система и да могат да преразглеждат своите социални нагласи.

8.4. Допълнителни методи за работа с родителите

1) Театрална постановка: Драматизация с деца и родители и настойници

Метод
Театрална постановка: Драматизация с деца и родители и настойници
Обхванати теми
• Творческо съжителство • Взаимопомощ • Толерантност • Равенство • Отзивчивост • Учене чрез игра
Целева група
Деца на възраст от 5-7 години и техните родители и настойници
Минимален и максимален брой участници
Брой преки участници: 2 до 10 (родители и настойници, деца) Брой непреки участници (аудитория): други родители и настойници и деца в групата
Подходящо за провеждане
Специални събития в детското заведение
Необходими материали
Текст на приказка или история (напр. Текст от приказката „Под гъбата“ от В. Сутеев или други истории с герои, които работят независимо от пола на наличните актьори, истории, които подчертават равенството между половете), костюми, маски и др. сценичен декор
Подготовка
1. Информирайте родителите/настойниците предварително за събитието и инструктирайте доброволците за подготвителните дейности 2. Поканете родителите и настойниците, които доброволно са обсъждали с тях приказката / историята, техните роли и участието си в подготовката на костюми и декори. Уверете се, че в драматизацията има роли за всичкилове. 3. Предвидете поне две повторения - второто малко преди събитието. 4. Поддържайте връзка с участващите родители и настойници. Помолете ги да донесат костюмите и декорите поне една седмица преди второто повторение. 5. Започнете да работите с деца поне 4 седмици преди събитието. 6. Поканете всички родители и настойници на групата на представлението.
Продължителност
Методът се нуждае от достатъчно време и предварително планиране / участие на доброволците предварително. Предварителна подготовка два часа, подготовка в деня един час, реализация 20 минути.
Място
Зала с размери минимум 5 м x 15 м.
Указания
1. Запознайте се с всички родители и настойници на вратата на стаята и ги помолете да заемат конкретни места. 2. Кажете им, че е важно да се чувстват спокойни и да играят, сякаш са деца. 3. Кажете им, че след пиесата ще има дискусия.
Цели

• Лична мотивация • Самостоятелно инициатива • Взаимно чувство за взаимопомощ • Толерантност към другите • Умения за импровизация и интерпретация • Активен отдих • Творческо обогатяване • Преосмисляне на събитията
Какво значение има полът при този метод?
Равенството между половете играе роля в този метод, тъй като чрез приказката / историята може да има аналогии с реални събития, които служат за отразяване на равенството между половете или неравенствата. От друга страна, самата подготовка на драматизацията може да отразява равнопоставеност при избора на участниците. В случая с героите от приказката „Под гъбата“ (животни) няма значение дали ще се играе от мъж или жена, родител / настойник или дете.
До каква степен методът подчертава пътищата на нетрадиционното поведение?
Методът на драматизация е много подходящ за работа с деца и родители и настойници, защото дава възможност на участниците да изпробват различно поведение, независимо от традиционното или нетрадиционното.
Възможни промени
Методът на драматизация може да се използва и в семейна среда с различни приказки, истории, реални събития и ситуации. В този случай ролите могат да се разменят - изпълняват се от деца и родители и настойници, или могат да бъдат импровизирани с класическия текст на приказката чрез въвеждане на въображаеми ситуации.
Възможни последващи действия
След като методът бъде приложен, е подходящо семейството да анализира и коментира играта, поведението на участниците и историите в приказката. Важно е да се подчертаят положителните моменти и положителните действия на героите в приказката. Децата са в състояние да почувстват и усвояват взаимопомощ, толерантност, равенство. Получете обратна връзка от родители и настойници относно чувствата, емоциите и реакциите на децата.
Допълнителни коментари
Винаги има риск при прилагането на метода. Той може да бъде причинен от предразсъдъци, страх, срам и загриженост от пряко участие, нежелание за участие, неприемане на темите.
Източник на метода
http://dete-bg.com/wp-content/uploads/idrama.pdf
Допълнителна информация
http://www.academia.edu/23149958/Asia_Veleva_Pedagogika_na_igrata Петрова, Елка – „Игровата дейност” – София НП 1976 год. Елконин, Д. „Психология на играта” – изд. Народна просвета – София 1984год.

2) Предаване на топката: Нека посочим разликите

Метод
Предаване на топката: Нека посочим разликите
Обхванати теми
• Разлики между половете • Въпроси, свързани с пола

• Разнообразие • Интегриране на пола
Целева група
Родители/настойници
Минимален и максимален брой участници
5 -15 учасници
Подходящо за провеждане
Може да бъде първото занимание с родители и настойници по време на вечер / събитие на родители и настойници
Необходими материали
Топка
Подготовка
Не е необходимо
Продължителност
15 - 30 минути, в зависимост от напредъка на дейността
Място
Една стая достатъчно голяма, за да побере всички участници
Указания
Участниците трябва да бъдат поставени в кръг. Водещият стартира играта, като предава топката на друг член на кръга и прави това, посочва разлика, която описва характеристика на пола. Например: „Жена: съпричастна; Човек: „рационален“. Всеки участник трябва да повтори това действие, докато водещия не реши да прекрати играта, като бъде постигната целта на дейността. След като стартира играта, водещия се позиционира близо до черна дъска, за да отбелязва назованите характеристики / разлики всеки път. В края на играта водещия чете на глас всички посочени характеристики и с помощта на участниците ги поставя вътре в графата, определени на мъжкия или женския пол. Играта завършва с колективна дискусия, в която с помощта на водещия групата ще се опита да назове половете стереотипи, възникнали по време на заниманието.
Цели
• Игри за „загрявка“ • Въведение в темата • Разсъждения за стереотипите и начините да ги променим
Какво значение има полът при този метод?
Той помага в началото на заниманието да се въведат проблемите и стереотипите свързани с разликите между половете. Може да насърчи саморефлексивността.
До каква степен методът подчертава пътищата на нетрадиционното поведение?
Наименуването на стереотипите на половете подчертава какви са социалните конструкции в обществото и следователно дава пространство и видимост на нетрадиционните поведения и роли.
Варианти
Топка вълна или друг предмет, който може да бъде хвърлен, за да премине от човек на човек
Възможни последващи действия
След тази първа дейност обстановката трябва да бъде спокойна и да позволява съпричастност и изслушване.
Допълнителни коментари

Въвеждане в понятието “двойчност на пола” Възможно е да има ситуации на смущение поради факта, че възрастните не са свикнали да използват телата си в подобни дейности. Възрастните често се „затварят“ от страх да не правят грешки. Поради горепосочената причина е важно да се изясни от самото начало, че няма правилни или грешни определения.
Източници
Адаптирания от DEE партньор UNITN (Италия) на метод, често използван в началото на обучителни курсове за насърчаване създаването на работещ екип

3) Създаване на „лични карти“: Игра за идентичности и неравенства

Метод
Създаване на „лични карти“: Игра за идентичности и неравенства
Теми
• Стереотипи за пола • Лична идентичност • Разнообразие между половете • Различия • Раса и етнос • Хора с увреждания
Целева Група
Родители/настойници
Минимален и максимален брой участници
5 - 20 участника
Подходящо за провеждане
Това е игра, която може да се направи след игра за „загрявка“ като методът „Предаване на топката: Нека да назовем разликите“
Необходими материали
Зала или открито пространство, картон, използван за конструиране на „лична карта“ или „паспорт“, маркери.
Подготовка
Преди заниманието създайте толкова „лични карти“, колкото участници ще има в групата. Във всяка карта опишете биографични характеристики или лична идентичност. Всеки профил трябва да съответства на човек с определени елементи на многообразие: полова идентичност, възраст, раса, професия, сексуална ориентация и т. н. При изграждането на профили е необходимо да се смесват различните характеристики, за да се изградят сложни образи, които съчетават двата елемента на потенциални социални категории в неравностойно положение (като мигранти, жени или хомосексуалисти) и социални категории, които водят до позиции на привилегировани (като например да бъдеш млад, да имаш добре платена работа, да живееш в или да идваш от развита държава и др.). Например: Мери е жена, тридесет годишна американка, лесбийка, живее в Ню Йорк и работи като графичен дизайнер в рекламно студио. Напишете на лист 10 въпроса, които ще зададете на участниците по време на играта. Това са прости въпроси, свързани с управлението на ежедневието, свободата на движение, емоционалния и личния живот и т. н. Някои примери: а) Можеш ли да ходиш по улицата, свободно да държиш приятелката си за ръка? б) Можете ли да излезете сами и да отидете в ресторант или клуб да танцувате? в) Можете ли да се обличате както искате? г) Можете ли да наемете къща?

д) Можете ли да направите кариера? е) Можете ли да отидете на лятна ваканция? г) Свободно ли изповядвате своята религия?
Продължителност
Минимум 90 минути
Място
Стая, достатъчно голяма, за да побере участниците и да им позволи да вървят напред-назад
Указания
Помолете участниците да се подредят в една линия в единия край на стаята. Дайте на всеки от тях картата, съдържаща профила на героя, за който ще се представят по време на дейността. Всеки участник ще трябва да прочете и запамети всички измерения на многообразието, съставляващи биографичния профил на героя. Прочетете първия въпрос и помолете онези, които смятат, че могат да отговорят утвърдително на въпроса да направят крачка напред, а всички останали да застанат там, където са. Продължете по този начин, докато не приключите с въпросите. В края на играта сцената пред очите ви ще бъде съставена от някои участници, останали в задната част на класната стая, някои в средата и някои далеч пред вас. Поканете всички да застанат твърдо в положението, в което се намират, и ги помолете да разкрият своята идентичност. Обикновено позицията на участниците съответства на характеристиките: тези с най-много социални предимства ще бъдат намерени в началото на стаята, а останалите отзад, показвайки по „пространствен“ начин неравенствата и дискриминациите, които има в нашето общество. За да отразят противоречията и стереотипния характер на някои вярвания за определени категории индивиди, както и реалните неравенства, поканете участниците да обсъдят играта както в емоционален, така и в аналитичен план. Ето някои водещи въпроси за дискусията: <i>Как се почувствахте в тази нова идентичност? Чувствахте ли се спокойно или не? Как се почувствахте, когато трябваше да останете в задната част на стаята? Как се почувствахте, когато не можехте да отговорите свободно на всеки въпрос? Защо някои от вас са в прредната част на залатта, а други отзад? Какви са характеристиките на онези, които са успели да напреднат? Защо не си задад този въпрос на X? Защо вместо това мислихте, че можете да продължите напред?</i>
Цели
- Помислете как многообразието и стереотипите влияят върху качеството на живот и възможностите за избор. - Споделете биографии, в които са преплетени множество нива на разнообразие.
Какво значение има полът при този метод?
Този метод дава възможност да се свърже измерението между половете и други измерения на многообразието от гледна точка на междусекторната перспектива.
До каква степен методът подчертава пътищата на нетрадиционното поведение?
Показване на сложността на биографичните преживявания, присъстващи в съвременните ни общества.
Източници
Amnesty International; Progetto Alice
Допълнителна информация
Amnesty International: https://www.amnesty.it/pubblicazioni/kit-percorso-contro-la-discriminazione/ Progetto Alice: https://ilprogettoalice.files.wordpress.com/2010/07/manuale_senzaimmagini_stampa.pdf

4) Празник за Деня на бащата

Метод
Празник за Деня на бащата
Теми
• Какво означава да си баща? • Какви са игрите, които бащите играят с деца? • Какво прави децата горди от бащите си? • Може ли бащата да бъде заменен от друг настойник от мъжки пол? • Каква е добавената стойност за мъжете (бащите и мъжете настойници)?
Целева група
Децата, учители, родители/настойници
Минимален и максимален брой участници
10 – 20 участника
Подходящо за провеждане
Сутрин, напр. 10:00 до 11:00 часа. И следобед, напр. 17:00 часа
Необходими материали
Снимки на професии, хранителни продукти, детски книги, блокове, цветни моливи, бои, футболни топки, чаши, сертификати
Подготовка
1. Седмици преди събитието, информирайте всички родители и настойници, че детската градина ще участва в националната „Седмица на бащата“ /, която ще постави фокуса върху бащите / мъжете настойници за определен период от време 2. Помолете децата да изготвят специални покани за своите бащи / мъже настойници. 3. Свържете се с родителите и настойниците и разберете дали има баща / мъже настойник с интересна професия, който би се съгласил да разговаря с групата през първия ден. 4. Помолете децата да нарисуват своите бащи / мъже настойници по време на работа (в края на деня всеки баща / мъже настойник ще получи картината, нарисувана от неговото дете). 5. Научете се от децата в групата дали има баща / мъже настойник, който обича да готви, и го поканете за втори ден да се подготви с децата (в идеалния случай нещо просто).
Направите покани, подгответе необходимите работни пространства и материали.
Продължителност
90 минути
Място
В зала или навън в двора
Указания
Планирайте дейности, ръководени от бащи / мъже настойници за всеки ден по време на „Седмицата на бащата“ в съответствие със следния дневен ред: Ден първи - "Професия на татко" (Разкажете ни за вашата професия. Покажете униформите, дрехите, атрибутите, инструментите си.) Втори ден - "Готвене с татко" (Пригответе най-желаното ястие.) Ден трети - „Тате, моля те, почети ми..." (Прочетете ни любимите си истории.) Ден четвърти - „Рисувам с татко“ Ден пети - „Спортен турнир“ (Бащи / мъже настойници организират турнир в спорт, който те и децата харесват.)

Цели
Да изпитаме сътрудничество, креативност и толерантност, хармония в многообразието.
Какво значение има полът при този метод?
Деца ще имат възможност да участват в дейности с техните бащи / мъже настояници, което ще наруши установения модел, че всички празници и празници се посещават основно от майки / жени настояници. Последните също ще участват в спортния турнир. Установяване на такива практики в семейна среда.
До каква степен методът подчертава пътищата на нетрадиционното поведение?
Активно нарушава стереотипа, че ангажираните участници в събития на родители и настояници са основно жени.
Възможни последващи действия
Обобщаване на инициативите, обратна връзка, раздаване на сертификати и награди
Допълнителни коментари
Организацията на инициативата трябва да бъде много добре планирана. Всички родители и настояници трябва да бъдат насърчавани да участват.

5) Фото изложба: Да помислим за средата в детските заведения

Метод
Фото изложба: Да помислим за средата в детските заведения
Теми
Полза ползване на пространства и дейности
Целева група
Родители/настояници
Минимален и максимален брой участници
Всички присъстващи на вечерта / събитието на родителите и настояниците
Подходящо за провеждане
Без ограничение
Необходими материали
• Стенно пространство • Отпечатъци от снимки, направени от децата • Въпросник (виж по-долу) за всеки участник • Кутия за въпросници • Писалки
Подготовка
Преди вечерта / събитието на родителите и настояниците изпълнете метод №. 3 от DEE-контролния списък с децата („Използване на стая. Децата правят снимки“), подгответе изложба от снимките. Снимките трябва да включват име и възраст на детето. Разпечатайте раздаване с въпросника (приложен по-долу).
Продължителност
Родителите и настояниците се нуждаят от 10 минути, за да попълнят въпросника.
Място
Входно антре със стенно пространство за подреждане на изложбата
Указания

1. Когато родителите и настойниците влязат, те са посрещнати от фотоизложба. Децата са направили снимки на любимите си пространства в детското заведение. Те могат да видят къде собственото им дете обича да играе, могат да видят къде други момчета и момичета обичат да играят, те могат да видят дали групи деца обичат да играят заедно.
2. Устно насърчавайте родителите и настойниците да попълнят въпросника за своите впечатления и да ги поставят в полето.
3. В края на вечерта отделете 5 минути, за да разгледате въпросниците.
4. Съберете родителите и настойниците наоколо и им благодарете за попълването на въпросниците. Споделете с родителите и настойниците изненадите и впечатленията, които са записали анонимно, и ако искате, направете няколко коментара, в които обяснявате начина, по който вашето учебно заведение насърча равния достъп и участие на момчета, момичета, деца от различни категории и опишете предизвикателствата, пред които сте изправени.

Цели

- Осъществяване на видими разделения и общности между децата (например поради пол, увреждане, миграционен произход...).
- Разсъждения за ограниченията и стереотипите по отношение на пола в детството.

Какво значение има полът при този метод?

Разделянето на момчета и момичета при използване на пространствата в детското заведение ще направи дейностите видими. Ограниченията поради пол и други разлики ще станат видими.

До каква степен методът подчертава пътищата на нетрадиционното поведение?

Усилията на детското заведение да направи всичко достъпно за всички също трябва да станат видими.

Възможни промени

Можете да направите изложбата и след това да помолите родителите и настойниците да споделят своите впечатления пред групата.

Източници

ДЕЕ-контролен лист, метод No. 3 ("Използване на пространството. Децата правят снимки")

Въпросник за родители и настойници, които разглеждат изложбата
Тази изложба показва как и къде момчетата и момичетата в нашето учебно заведение обичат да прекарват времето си. Моля, кажете ни какво мислите за това.

Имаше ли нещо неочаквано за Вас?

Да ☐ Не ☐

Ако сте отговорили с ДА, моля, споделете Вашето мнение.

Когато сте били малки, харесвали ли сте същите дейности и пространства като вашето дете?

Да ☐ Не ☐

Защо мислите, че това е така?
